

marguerite duras

moderato cantabile

bertan onaran

bilgi yayınevi

Marguerite Duras
Moderato Cantabile

TÜRKÇESİ
BERTAN ONARAN

Bilgi Yayınevi

Kapak Düzeni Ozan SAĞDIÇ

Başnur Matbaası, Ankara 1966

— 1 —

— Nota kâğıdının üzerinde ne yazıyor, okur musun lütfen? dedi kadın.

— Moderato Cantabile, diye karşılık verdi çocuk.

Kadın bu karşılığı klavyeye indirdiği bir kalem darbesiyle noktaladı. Çocuk, başı nota kâğıdına dönük, hiç kıpırdamadan durdu.

— Peki, ne demek moderato cantabile?

— Bilmiyorum.

Üç metre ötede oturan bir kadın göğüs geçirdi.

— Moderato cantabile'nin ne demek olduğunu bilmediğine emin misin ? diye üsteledi kadın.

Çocuk cevap vermedi. Kadın, elindeki kalemle yeniden tuşlara vurarak hafif bir sabırsızlık uflaması çıkardı. Çocuğun bir kirpiği bile oynamadı. Kadın arkaya döndü.

— Madam Desbaresdes, çok soğukkanlısınız doğrusu dedi.

Anne Desbaresdes bir kez daha göğüs geçirdi.

— Ne demezsiniz, diye karşılık verdi.

Çocuk, kıpırtısız, gözleri önünde, akşamın sökün ettiğini tek başına hatırladı. Bu düşünceyle ürperdi.

— Bunu sana geçen sefer söyledim, bunu ondan önce de söyledim, bunu sana yüz kere söyledim, bilmediğine emin misin?

Çocuk karşılık vermek gereğini duymadı. Kadın, önünde duran nesneye bir kez daha baktı. Kızgınlığı arttı.

— Yine başlıyor, dedi Anne Desbaresdes, çok alçak bir sesle.

— Şurası çok açık ki, diye devam etti kadın, şurası çok açık ki, cevap vermek istemiyorsun.

Anne Desbaresdes de çocuğu tepeden tırnağa süzdü, ama kadından ayrı bir gözle.

— Derhal cevap vereceksin, diye gürledi kadın.

Çocuk en ufak bir şaşkınlık göstermedi. Yine cevap vermedi. Bunun üzerine kadın klavyeye bir daha vurdu, ama öyle sert vurdu ki, kalem kırıldı. Çocuğun ellerinin hemen yanında. Parmaklar yarı açık, yuvarlak, henüz süt gibi beyazdılar. Kendi üzerlerine kapanmış olan parmaklar hiç kıpırdamadılar.

— Zorlu bir çocuk bu, demek cesaretini gösterdi Anne Desbaresdes, hafifçe utanarak.

Çocuk başını bu sese, ona doğru çevirdi, çabucak, orada bulunuşundan emin olacak kadar bir süre için, sonra yüzünü nota kâğıdına dönüp yine o nesne duruşuna geçti. Elleri yine kapalı kaldı.

— Zorlu olup olmadığını öğrenmek istemiyorum, Madam Desbaredes, dedi kadın. Zorlu yada zorsuz, söz dinlemesi gerek, yoksa.

Bu sözü izleyen süre içinde, denizin gürültüsü açık pencereden odaya doldu. Onunla birlikte, şu ilkbahar ikindisinin tam göbeğinde duran kentin hafiflemiş gürültüsü de.

— Son defa soruyorum. Bilmediğine emin misin?

Denizin pencereden görülen bölümünden bir motor geçti. Çocuk, yüzü nota kâğıdında, belli belirsizce kımıldadı - bir tek annesi bunun farkına vardı - oysa deniz motoru kanında dolaşıyordu. Motorun boğuk homurtusu bütün kentte işitildi. Pek enderdi gezi motorları. Sona eren günün pembeliği bütün göğü kapladı. Ötelerde, rıhtımlar üzerindeki başka çocuklar, durmuş, göğe bakıyorlardı.

— Gerçekten emin misin, son bir kez soruyorum, emin misin?

Yine, motor geçiyordu.

Kadın bu kadar dikbaşlılık karşısında şaşırdı. Öfkesi dindi ve bu çocuğun gözlerine bu denli az hakim olduğu için umutsuzluğa kapıldı, oysa, bir el hareketiyle, çocuğu konuşturabilirdi, alınyazısının kısırlığı, birden gözünün önüne geldi.

— Ne meslek, ne meslek, ne meslek, diye inledi.

Anne Desbaresdes sözün arkasını getirmedi, ama başı, belki de doğrulurcasına, bir parça öne eğildi.

Motor, açık pencerenin çerçevesi içinden geçmeyi bitirdi nihayet, Denizin gürültüsü, son derece artarak, çocuğun suskunluğu içinde yükseldi.

— Moderato?

Çocuk elini açtı, baldırına götürdü ve hafifçe kaşıdı. Davranışı son derece serbestti ve belki de kadın onun suçsuz olduğuna karar verdi.

— Bilmiyorum, dedi çocuk, kaşındıktan sonra.

Ansızın günbatımının renkleri öylesine görkemli bir hal aldı ki, çocuğun sarışınlığı değişiverdi.

— Çok kolay canım, dedi kadın, bir parça daha sakin bir sesle.

Uzun uzun burnunu sildi.

— Ne çocuk bu benim oğlum, dedi Anne Desbaresdes neşeyle, aman Allahım, ne çocuk doğurmuşum ben, nasıl oluyor da bu kadar dikbaşlı bir çocuk dünyaya getiriyorum...

Kadın bu kadar gururu terslemek istemedi.

— Bu, dedi çocuğa ezik bir tavırla - belki yüzüncü kez, bu, temposu orta karar ve ezgili demek.

— Temposu orta karar ve ezgili, diye tekrarladı çocuk kafası bilmem nerde,

Kadın geriye döndü.

— Ah, yemin ederim ki.

— Korkunç, diye doğruladı Anne Desbaresdes, gülerek keçi gibi inatçı, korkunç.

— Başla, dedi kadın.

Çocuk başlamadı.

— Başla, dedim.

Çocuk yine kılını kıpırdatmadı. Denizin gürültüsü onun dikbaşlı suskunluğu içinde yeniden işitildi. Göğün pembeliği, son bir atılımla, arttı.

— Piano öğrenmek istemiyorum, dedi çocuk.

Sokakta, binanın alt yanında, bir kadın çığlığı yankılandı. Uzun, sürekli bir inleme yükseldi, yükseldi, öyle ki denizin gürültüsünü örttü. Sonra birden, zınk diye kesildi.

— Bu ne? diye bağırdı çocuk.

— Bir şeyler oldu; dedi kadın.

Denizin gürültüsü yeniden canlandı. Bu sırada, göğün pembeliği solmaya başladı.

— Hayır, dedi Anne Desbaresdes, bir şey yok.

İskemlesinden kalktı, pianoya yaklaştı.

— Ne sinirlilik, dedi kadın, her ikisini kınayan gözlerle süzerek.

Anne Desbaresdes çocuğunu omuzlarından kavradı, canını acıtana dek sıktı, bağırır gibi konuştu.

— Piano öğrenmelisin, gerekli bu.

Çocuk da titriyordu, aynı nedenle, korktuğu için.

— Pianoyu sevmiyorum, dedi mırıl mırıl.

Bu sırada, daha başka, dağınık, çeşitli bağrış-

malar birinci çığlığın yerini aldı. Aşılıp geçilmiş, bundan böyle güven verici hale gelmiş olan taze bir olayı kutsadı bu bağrışmalar. Ders devam ediyordu.

— Gerekli bu, diye devam etti Anne Desbaresdes, gerekli.

Kadın başını salladı, bu kadar yumuşaklığı onaylamıyordu. Alacakaranlık denizi yalamaya başladı. Ve gök, yavaş yavaş, rengini yitirdi. Yalnız batı hâlâ kızıldı. O da silikleşiyordu.

— Neden? diye sordu çocuk.

— Müzik, canımın içi...

Çocuk bir süre bekledi, anlamaya çalışacak kadar bekledi, anlamadı, ama kabullendi.

— Peki. Ama bağıran kimdi?

— Bekliyorum, dedi kadın.

Çocuk çalmaya balşadı. Pencerenin altında, rıhtımda birikmeye başlayan kalabalığın gürültüsü üzerinde bir müzik yükseldi.

— Hele, hele, dedi Anne Desbaresdes neşeyle, şuna bakın,

— İstese, dedi kadın.

Çocuk küçük sonatını bitirdi. O anda aşağıdan gelen gürültü, zorla odaya doldu.

— Bu ne? diye sordu çocuk yeniden.

— Tekrar et, diye karşılık verdi kadın. Unutma moderato cantabile. Seni uyutmak için söylenecek bir ezgiyi düşün.

— Ben ona hiç bir zaman ninni söylemem, dedi Anne Desbaresdes. Bu akşam benden bir tane isteyecek, ve bu işi öyle güzel yapacak ki, söylememezlik edemeyeceğim.

Kadın duymak istemedi. Çocuk, Diabelli'nin küçük sonatını çalmaya koyuldu yeniden.

— Si bemol anahtarıyla, diye bağırdı kadın, hep unutuyorsun.

Rıhtımdan, gittikçe artan, telaşlı kadın ve erkek sesleri yükseliyordu. Hepside, ne olduğu farkedilemeyen aynı şeyi tekrarlıyordu sanki. Küçük sonat, hiç bir cezaya çarptırılmaksızın, devam etti, ama bu kez, tam yarısında, kadın kendini tutamadı.

— Kes.

Çocuk kesti. Kadın, Anne Desbaresdes'e döndü.

— Hiç kuşku yok, ciddi bir şey oldu.

Üçü birden pencereye gittiler. Rıhtımın sol yakasında, binadan yirmi metre kadar uzakta, bir kahvenin kapısında bir kalabalık birikmişti bile. Yakınlardaki bütün sokaklardan koşarak bir takım insanlar geliyor, kalabalığa katılıyordu. Herkes kahvenin içine bakıyordu.

— Ah, dedi kadın bu mahalle... — çocuğa döndü, kolunan tuttu — tekrar çal, bıraktığın yeren.

— Ne dedin?

— Sonatın.

Çocuk çaldı. Önceki tempoda başladı sonata ve, dersin sonu yaklaştığından, ona tam istenen ritmi verdi, moderato cantabile.

— Böyle söz dinlediği zaman, bir parça tiksinti duyuyorum, dedi Anne Desbaresdes. Ne istediğimi bilmiyorum, anlıyorsunuz ya. Ne eziyet.

Çocuk yine de güzel çalmaya devam etti.

— Onu ne de güzel eğitiyorsunuz, Madam Desbaresdes, dedi kadın hemen hemen neşeli bir sesle.

Bunun üzerine çocuk müziği kesti.

— Neden durdun?

— Öyle sandım.

Tam istedikleri gibi yeniden başladı çalmaya. Kalabalığın gürültüsü gittikçe artıyordu, şimdi artık, binanın bu katında bile, öyle yükselmişti ki, müziği bastırmıştı.

— Si bemol anahtarını unutma, dedi kadın, bunu da yaparsan çok güzel olacak, görüyorsun ya.

— Bu çocukla epey uğraşacaksınız, Madam Desbaresdes, nah şuraya yazıyorum.

— Daha şimdiden uğraşıyorum, yiyip bitiriyor beni.

Anne Desbaresdes başını önüne eğdi, gözleri, sonu gelmez bir doğumun acılı gülüşü içinde kapandılar. Aşağıdan gelen birkaç bağrışma, şimdi artık akıllı uslu hale gelmiş birkaç sesleniş bilinmeyen bir olayın bitimini haber verdi.

— Yarın, ne olup bittiğini anlarız, dedi kadın.

Çocuk pencereye koştu.

— Gelen arabalar var, dedi.

Kalabalık kahvenin kapısını her iki yandan örtüyor, yakınlardaki sokaklardan gelenlerle büyümeye devam ediyordu, ama daha yavaş olarak,

yine de tahminlerin ötesindeydi. Kentin nüfusu artmıştı. İnsanlar iki yana açıldı, kara bir arabanın geçmesi için bir boşluk meydana geldi ortalarında. Arabadan üç adam indi, kahveye daldı.

— Polis, dedi adamın biri.

Anne Desbaresdes yanındakilere sordu.

— Biri öldürüldü. Bir kadın.

Çocuğunu Madmazel Giraud'nun kapısı önünde bıraktı, kahve kapısındaki büyük kalabalığa katıldı, kendine bir yol açtı ve ardına kadar açık duran camlar önünde durmuş, gözlerinin önündeki şeyle büyülenmiş gibi bakan ön sıradaki insanların yanına vardı. Kahvenin dibinde, arka salonun loşluğu içinde, bir kadın, kıpırtısız, yerde yatıyordu. Kadının üzerine uzanmış, ona sıkı sıkı sarılmış bir erkek, sakin bir sesle ona sesleniyordu.

— Sevgilim. Sevgilim.

Kalabalığa doğru döndü, baktı herkes adamın gözlerini gördü. Bu gözlerdeki bütün anlam yok olmuştu, yalnız arzusunun şaşkın, silinmez, dünyaya yabancı anlamı kalmıştı. Polis içeri girdi. Tezgâhının yanında alımla dikilen kahveci kadın onları bekliyordu.

— Üç keredir sizi çağırmaya çalışıyorum.

— Zavallı kadın, dedi biri.

— Neden? diye sordu Anne Desbaresdes.

— Bilmiyoruz.

Adam, çılgın gibi, kadının yerde yatan vücuduna abanıyordu. Müfettişlerden biri onu kolundan tutup kaldırdı. Adam karşı koymadı. Açıkca görülüyordu ki, olanca sayğınlığını yitirmişti. Yi-

ne dünyanın geri kalan kısmını görmeyen gözlerle müfettişi süzdü. Müfettiş onu bıraktı, cebinden defterini, bir kurşun kalem çıkardı adama kimliğini sordu? bekledi.

— Hiç zahmet etmeyin, şimdi cevap vermeyeceğim, dedi adam.

— Müfettiş ısrar etmedi, arka salondaki en son masaya oturmuş olan kahveci kadını sorguya çeken arkadaşlarının yanına gitti.

Adam ölü kadının yanına oturdu, saçlarını okşadı ve ona gülümsedi. Genç bir adam, omuzunda bir fotoğraf makinası, koşarak geldi ve onu öylece, oturmuş gülerken çekti. Mağnezyum ışığında, kadının daha genç olduğu ve ağzının kenarında ince dağınık kan izleri bulunduğu ve onu öpmüş olan adamın yüzünde de kan izi bulunduğu görüldü. Kalabalık arasından adamın biri

— İğrenç bir şey bu, dedi ve çekip gitti.

Adam bir kez daha karısının yanına uzandı, ama çok kısa bir süre için. Sonra, sanki yorulmuş gibi, yeniden ayağa kalktı.

— Gitmesine engel olun, diye bağırdı, kahveci kadın.

Oysa adam tekrar, cesedin daha yakınına yatmak üzere ayağa kalkmıştı. Orada, sakin olduğu göze çarpan bir kararlılık içinde, kollarını yine kadına dolamış olarak, yüzünü kadının kanlar içindeki yüzüne yapıştırarak öylece kaldı.

Ama müfettişler kahveci kadını sorguya çekmeyi bitirdiler ve, üçü bir hizada, yüzlerinde aynı yoğun üzüntü, yavaş adımlarla yürüdüler, adamın önüne geldiler.

Madmazel Giraud'nun kapısı önünde uslu uslu oturan çocuk biraz unutmuştu. Diabelli'nin küçük sonatını mırıldanıyordu.

— Bir şey yok, dedi Anne Desbaresdes, eve dönelim artık.

Çocuk onu izledi. Destek için yeni polis birlikleri geldi çok geç, boş yere. Ana oğul kahvenin önünden geçerlerken, adam dışarı çıktı, iki yanında müfettişlerle. O geçerken, kalabalık sessizce yol açtı.

— Bağıran o değildi, dedi çocuk, o bağırmadı.

— O değildi. Bakma ona.

— Neden bakmayayım, söylesene.

— Bilmiyorum.

Adam, arabaya kadar uslu uslu yürüdü. Ama oraya varınca, ses çıkarmadan mücadele etti, müfettişlerin elinden kurtuldu ve olanca gücüyle, gerisin geriye, kahveye doğru koştu. Ama tam oraya varmak üzereyken, kahvenin ışıkları söndü. Bunun üzerine, tam yarı yolda durdu, yeniden müfettişlerin ardına düştü, arabaya bindi. O zaman belki de ağladı ama iyice çökmüş bulunan alacakaranlık ancak yüüzünün kanlı ve titrek buruşukluğunu görmeye izin verdi, üzerinde yaşlar süzülüp süzülmediği görülemedi.

— Her şeye rağmen, dedi Anne Desbaresdes Deniz bulvarına vardıkları sırada, hiç olmazsa bir kere hatırlayabilirsin. Moderato, orta tempoda demek, cantabile ise, ezgili demek, gayet kolay.

— II —

Ertesi gün, fabrika bacaları kentin öteki ucuda daha tüterken, her cuma bu mahalleye gittikleri saatten çok sonra,

— Gel, dedi Anne Desbaresdes çocuğuna.

Deniz bulvarını geçtiler. Daha şimdiden bir takım insanlar, başıboş bir halde, gezintiye çıkmışlardı. Hattâ yüzen birkaç kişi bile vardı.

Çocuk, her gün, annesiyle birlikte, bütün kenti dolaşmaya alışkındı, bu yüzden kadın onu her dilediği yere götürebilirdi. Bununla birlikte, ilk dalgakıranı geçip Madmazel Giraud'nun evinin altına düşen ikinci römorkör koyuna vardıklarında, ürktü.

— Neden oraya?

— Neden olmasın? dedi Anne Desbaresdes. Bugün yalnız gezmeye gidiyoruz. Gel. Ha orası, ha başka yer.

Çocuk karşı koymadı, sonuna dek onun ardından gitti.

Kadın doğruca tezgâha yürüdü. Yalnız gazete okuyan bir adam vardı tezgâhta.

— Bir bardak şarap, dedi.

Sesi titriyordu. Kahveci kadın şaşırdı, sonra kendini topladı.

— Ya çocuğa?

— Hiç.

— İşte burada bağırdılar, hatırlıyorum, dedi çocuk.

Kapıdaki güneşe doğru yürüdü, basamağı geçti, kaldırımda gözden yitti.

— Hava güzel, dedi kahveci kadın.

Önündeki kadının titrediğini gördü, yüzüne bakmaktan kaçındı.

— Susamıştım, dedi Anne Desbaresdes.

— İlk sıcaklar, bu yüzdendir.

— Hattâ bir bardak daha isteyeceğim.

Bardağa yapışmış olan ellerin titremesinden, kahveci kadın beklediği açıklamanın hemen gelmeyeceğini, ancak bu heyecan yatıştıktan sonra, kendiliğinden geleceğini anladı.

Sandığından çabuk oldu bu iş. Anne Desbaresdes ikinci bardak şarabı bir dikişte içti.

— Geçiyordum da, dedi.

— Tam gezilecek zaman, dedi kahveci kadın

Adam gazete okumayı bırakmıştı.

— Dün, bu saatta, Madmazel Giraud'nun evindeydim.

Ellerin titremesi azaldı. Yüze hemen hemen bir güven geldi.

— Sizi hatırlıyorum.

— Bir cinayetti bu, dedi adam.

Anne Desbaresdes yalan söyledi.

— Anladım... ben de kendi kendime acaba mı, diyordum.

— Pek tabiî bir şey bu.

— Elbette, dedi kahveci kadın. Bu sabah, bir akın vardı buraya.

Çocuk sekerek kaldırımı geçti.

— Matmazel Giraud oğluma ders veriyor.

Hiç kuşkusuz şarabın da yardımıyla, sesteki titreme de geçti. Gözlerde, yavaş yavaş, bir rahatlık gülümsemesi birikti.

— Size benziyor, dedi kahveci kadın.

— Öyle diyorlar, gülümseme daha bir belirginleşti.

— Gözler.

— Bilmem, dedi Anne Desbaresdes. Anlıyorsunuz ya... onu gezdirirken, bugün buraya gelmenin yerinde olacağını düşünüyordum. Böylece...

— Evet, bir cinayet.

Anne Desbaresdes bir daha yalan söyledi.

— Ya, bilmiyordum, inanın.

Bir römorkör koydan ayrıldı ve motorlarının düzenli ve sıcak gürültüsü içinde yola koyuldu. Çocuk, römorkörün manevrası süresince kaldırımda hiç kıpırdamadan durdu, sonra annesine doğru döndü.

— Nereye gidiyor?

Kadın bilmediğini söyledi. Çocuk yeniden kaldırıma döndü. Kadın önündeki boş bardağı eline aldı, yaptığı yanlışlığı farketti, bardağı tezgâ-

ha bıraktı ve, gözleri önünde, bekledi. Bunun üzerine, adam yaklaştı.

— Müsadenizle.

Kadın, aklı fikri karışık olduğundan, şaşırmadı.

— Alışık değilim de, Mösyö.

Adam şarap söyledi, kadına doğru bir adım daha attı.

— Çığlık o kadar güçlüydü ki, ne olduğunun araştırılması çok doğal. İnanın, ben de olsam kendimi alamazdım böyle davranmaktan.

Kadın şarabını içti, üçüncü bardaktı bu.

— Bütün bildiğim, kalbine bir kurşun sıktığı.

İki müşteri girdi. Tezgâhtaki kadını tanıdılar, şaştılar.

—Ve neden olduğu bilinmiyor tabiî?

Şaraba alışık olmadığı, günün bu saatında, genellikle, çok daha başka şeylerle uğraştığı açıkça görülüyordu.

— Size bunun karşılığını vermek isterdim, ama ben de bu konuda bir şey bilmiyorum.

— Belki de hiç kimse bir şey bilmiyor?

— Adam biliyordu. Şu anda çıldırdı, dün geceden beri içerde. Kadınsa, öldü.

Çocuk dışardan çıkageldi ve mutlu bir bırakışla kendini annesinin kucağına attı. Kadın dalgın bir tavırla onun saçlarını okşadı. Adam daha dikkatli baktı.

— Birbirlerini seviyorlardı, dedi.

Kadın sıçradı, ama belli belirsizce.

— Peki, şimdi biliyor musun, dedi çocuk, neden bağırmışlar?

Kadın karşılık vermedi, başıyla, hayır anlamına bir işaret yaptı. Çocuk tekrar kapıya yöneldi, kadın gözleriyle onu izledi.

— Adam silâh fabrikasında çalışıyordu. Kadını bilmiyorum.

Kadın adama doğru döndü, yaklaştı.

— Belki bazı sorunları, gönül sorunları vardı?

Müşteriler gitti. Bu sözleri işitmiş olan kahveci kadın tezgâhın ucuna kadar geldi.

— Kadın evliydi, üstelik dedi, üç çocuk, bir de sarhoş hem de nasıl.

— Olsun belki de? diye sordu Anne Desbaresdes, bir an sustuktan sonra.

Adam bu fikre katılmadı. Kadın bozuldu. Ve daha o anda, ellerin titremesi yeniden başladı.

— Şey, ne bileyim işte... dedi.

— Hayır, dedi kahveci kadın, inanın bana, hem sonra genellikle ben başkalarının işlerine burnumu sokmaktan hoşlanmam.

Üç yeni müşteri girdi. Kahveci kadın uzaklaştı.

— Olsun, ben de inanıyorum, dedi adam gülerek. Sizin söylediğiniz gibi, gönül meselesinde bir takım güçlüklerle karşılaşmış olmalılar, evet öyle. Ama belki de bu güçlükler yüzünden öldürdü onu, kim bilir?

— Kim bilir, doğru.

El, kurulmuş gibi, bardağı aradı. Adam başıyla kahveci kadına bardaklarını doldurmasını söy-

ledi. Anne Desbaresdes karşı koymadı, tersine, bunu bekliyormuş gibi bir tavır takındı.

— Adamın kadına karşı, dedi tatlı bir sesle, sanki, ölü ya da diri oluşunun, bundan böyle kendisi için artık hiç bir önemi yokmuşcasına davranması, sanıyor musunuz ki bu noktaya gelmek... umutsuzluğa düşmeksizin... mümkündür?

Adam durakladı, kadının yüzüne baktı, kestirip atan bir sesle konuştu.

— Bilmiyorum, dedi.

Bardağı kadına uzattı, o aldı, içti. Ve kadını, hiç kuşkusuz daha iyi tanıdığı bölgeye çekti.

— Sık sık gezintiye çıkar mısınız?

Kadın ağzındaki şarabı yuttu, gülümsemesi geri geldi ve yüzünü yeniden karanlıklaştırdı, ama bu kez daha da fazla. Sarhoşluğu başlıyordu.

— Evet, her gün çocuğumu gezdiriyorum.

Adamın göz altında tuttuğu kahveci kadın üç müşteriyle konuşuyordu. Günlerden cumartesiydi. Herkesin boşa harcanacak vakti vardı.

— Ama, bilirsiniz ya, ne denli küçük olursa olsun, bu kentte her gün bir şey oluyor.

— Biliyorum, ama şuna kuşku yok ki günün birinde... bir şey sizi daha çok şaşırtıyor - bozuldu. Genellikle parklara ya da deniz kıyısına giderim.

Yine gittikçe artan sarhoşluğunun yardımıyla, önünde duran bu adama baktı sonunda.

— Uzun zamandan beri gezdiriyorsunuz onu.

Aynı anda hem konuşan, hem de kendisine bakan bu adamın gözleri.

— Demek istiyorum ki uzun zamandan beri onu parklarda ya da deniz kıyısında gezdiriyorsunuz, diye tekrarladı.

Kadın sızıldandı. Gülümsemesi yokoldu. Onun yerini bir dudak bükme aldı, ki bu bir anda yüzünü açığa çıkardı.

— Bu kadar şarap içmemeliydim.

Cumartesi ekibi için çalışmanın sonunu bildiren bir düdük çınladı. Hemen o anda radyo, bir mitralyöz gibi, dayanılmaz bir sesle çalmaya başladı.

— Saat altı olmuş bile, dedi kahveci kadın.

Radyoyu kıstı, koşuştu, tezgâhın üzerine yeni bardaklar sıraladı. Anne Desbaresdes, bir süre, sanki kendini ne yapacağını bilmiyormuşcasına, şaşkın bir sessizlik içinde rıhtıma baktı. Limanda, henüz uzaklardan gelen, gürültülü bir erkek hareketi belirdiği anda, adam tekrar konuştu.

— Bu çocuğu uzun zamandan beri parklarda ya da deniz kıyısında gezdiriyorsunuz diyordum.

— Dün akşam gittikçe daha fazla düşündüm üzerinde, dedi Anne Desbaresdes, çocuğumun piano dersinden sonra. Anlıyorsunuz ya, bugün buraya gelmemezlik edemezdim.

İlk gelen erkekler içeri girdi. Çocuk, meraklanmış olarak, onların arasından kendine bir yol açtı, ve annesinin yanına geldi, kadın robotumsu bir kucaklamayla onu bağrına bastı.

— Siz Madam Desbaresdes'siniz. İthalât - İh-

racat ve Kıyı Dökümevleri Kurumu müdürünün karısı. Deniz bulvarında oturuyorsunuz.

Rıhtımın öteki ucunda, birinciden daha zayıf, yeni bir düdük sesi çınladı. Bir römorkör geldi. Çocuk, oldukça sert bir hareketle annesinin kollarından kurtuldu, koşarak uzaklaştı.

— Piano öğreniyor, dedi. Yeteneği var, ama son derece kötü niyetli, bunu kabul etmek zorundayım.

Yine, düzenli bir şekilde kalabalıklaşarak kahveye giren adamlara yer açmak için ,erkek biraz daha yaklaştı kadına. İlk gelen müşteriler gitti. Yenileri geldi. Onların arasından, gidip gelme oyunları içinde, deniz üzerinde batmakta olan güneş, tutuşan gök ve, rıhtımın öteki ucunda, bu kadar uzaktan ne olduğu bilinemeyen bir takım oyunlar oynayan çocuk görülüyordu. Hayalî çukurları atlıyordu, şarkı söylüyor olmalıydı.

— Bu çocuk için o kadar çok şeyi bir arada istiyorum ki, ne edeceğimi, işe nerden başlayacağımı bilemiyorum. Ve pek beceriksizce davranıyorum. Eve dönmeliyim, çünkü geç oldu.

— Sık sık gördüm sizi. Günün birinde, çocuğunuzla birlikte buraya kadar geleceğinizi aklımın köşesinden geçirmiyordum.

Kahveci kadın kapıdan içeri adımını atmış olan son müşteriler için radyonun sesini bir parça yükseltti. Anne Desbaresdes tezgâha doğru döndü, yüzünü buruşturdu, gürültüyü kabullendi, unuttu.

— Sanki mümkünmüş gibi, onlar için ne büyük mutluluklar istediğimizi bir bilseniz. Kimi za-

man bizi onlardan ayırmaları belki de daha iyi olurdu. Bu çocuk konusunda akıllıca davranamıyorum bir türlü.

— Deniz bulvarının sonunda güzel bir eviniz var. Kapalı büyük bir bahçe.

Kadın, kendine geldi, şaşkın şaşkın onun yüzüne baktı.

— Ama şu piano derslerinden pek hoşlanıyorum, dedi.

Karanlık tarafından kovalanan çocuk, bir kere daha yanlarına geldi. Orada durup dünyayı, müşterileri seyretti. Adam, Anne Desbaresdes'e dışarı bakması için bir işaret yaptı. Ona gülümsedi.

— Bakın, dedi, günler uzuyor, uzuyor...

Anne Desbaresdes baktı, mantosunu düzeltti titizlikle yavaş yavaş.

— Bu kentte mi çalışıyorsunuz, Mösyö?

Evet, bu kentte. Tekrar gelirseniz, bir şeyler öğrenmeye çalışacağım ve size anlatacağım.

Kadın gözlerini önüne eğdi, hatırladı ve sarardı.

— Ağzının kenarındaki kan, dedi, ve adam onu öpüyor, öpüyordu.

Eski konuya döndü: az önce söylediğiniz şeyi tahmin mi ediyordunuz?

— Ben bir şey söylemedim ki.

Batan güneş şimdi öyle alçalmıştı ki, bu adamın yüzüne vuruyordu. Hafifçe tezgâha yaslanmış olan, dimdik vücudu bir süredir güneş alıyordu.

— Onu görünce, insan dayanamaz, değil mi, hemen hemen kaçınılmaz bir şey bu?

— Ben bir şey söylemedim, diye tekrarladı adam. Ama öyle sanıyorum ki, kadının isteğine uyarak tam kalbine nişan aldı.

Anne Desbaresdes inledi. Hemen hemen düzensiz, tatlı bir inilti çıktı bu kadından.

— Garip şey, eve dönmek istemiyorum, dedi.

Adam birden bardağını kaptı, bir dikişte içti, karşılık vermedi, gözlerini kadından ayırdı.

— Herhalde çok içtim, diye devam etti kadın, anlıyorsunuz ya, bundan olacak.

— Evet, doğru, dedi adam.

Kahve hemen hemen boşalmıştı. İçeri girenler gittikçe azaldı. Kahveci kadın, bir yandan bardaklarını yıkıyor, bir yandan da, hiç kuşkusuz bu denli geç kalışlarına şaşarak, göz ucuyla onları süzüyordu. Yine kapının yanına gitmiş olan çocuk, artık sessizleşmiş bulunan rıhtımları seyrediyordu. Adamın önünde, sırtı kapıya dönük, ayakta duran Anne Desbaresdes uzun bir süre daha sustu. Adam onun varlığının farkında değilmiş gibiydi.

— Buraya gelmemek elimde değildi, dedi sonunda.

— Ben de aynı nedenle geldim.

— Onu kentte sık sık görürüz, dedi kahveci kadın, oğluyla birlikte, Mevsim iyiyse, her gün.

— Piano dersleri?

— Cumaları, haftada bir. Dün Aslında, bu

ders işi ona evden çıkmak için bir vesile oluyordu.

Adam cebindeki bozuk paralarla oynuyordu. Tam önündeki rıhtım parçasına dikmişti gözlerini Kahveci kadın üstelemedi.

Dalgakıranı geçtiniz mi, Deniz bulvarı, dümdüz bir çizgi halinde, kentin öbür ucuna dek uzanıyordu.

— Kaldır bakayım başını, dedi Anne Desbaresdes, Bana bak.

Onun bu tavırlarına alışkın olan çocuk, söyleneni yaptı.

— Biliyor musun, arasıra seni kafamda uydurduğumu, bunun gerçek olmadığını sanıyorum.

Çocuk başını kaldırdı ve kadının yüzüne karşı esnedi. Ağzının içi batan güneşin son ışıklarıyla dolu. Anne Debaresdes'in bu çocuk karşısındaki şaşkınlığı ilk günden beri aynıydı. Ama bu akşam, bu şaşkınlığın tazelendiğini sandı herhalde.

III

Çocuk, küçük okul çantası sırtında, bahçe kapısını itti, sonra parkın eşiğinde durdu. Çevresindeki çimenleri gözden geçirdi, ağır ağır, ayaklarının ucuna basarak, bilinmez ki, ilerlerken kaçırtabileceği kuşlara dikkat ederek, yürüdü. Gerçekten de, bir kuş uçtu. Çocuk bir süre, bitişikteki parkta bir ağaca konuşunu görecek kadar bir süre onun ardından baktı, sonra, bir gürgen ağacının arkasında kalan, belli bir pencereye kadar geldi. Başını kaldırdı. Bu pencerede, bu saatte, hep gülümserlerdi kendisine. Gülümsediler.

— Buraya gel, diye bağırdı Anne Desbaresdes, gezmeye gideceğiz.

— Deniz kıyısına mı?

— Deniz kıyısına, her yere. Gel.

Yine bulvar boyunca dalgakıranlara doğru yürüdüler. Çocuk çabucak anladı, hiç şaşmadı.

— Uzak, diye sızlandı sonra kabullendi, şarkılar mırıldandı.

İlk koyu geçtiklerinde, vakit daha pek erkendi. Önlerinde, kentin güney ucunda ufuk, dökümevlerinin göğe saldığı kara çizgilerle, aşıboyası renginde bulutlarla kararmıştı.

Günün ölü bir saatıydı, kahve henüz boştu. Adam, tek başına orda, barın ucundaydı. Kahveci kadın, daha o içeri girer girmez yerinden kalktı, Anne Desbaresdes'e doğru gitti. Adam yerinden kıpırdamadı.

— Ne vereyim?

— Bir bardak şarap isteyecektim.

Şarap gelir gelmez içti. Ellerin titremesi üç gün öncekinden çok daha fazlaydı.

— Belki de beni tekrar gördüğünüz için şaşırıyorsunuz?

— Benim meslekte... dedi kahveci kadın.

Adama kaçamak bir bakış gönderdi o da sararmıştı yerine oturdu sonra, caydı, geriye döndü edepli bir tavırla radyoyu açtı. Çocuk annesinin yanından ayrıldı ve kaldırıma çıktı.

— Daha önce de söylediğim gibi, benim küçük Madmazel Giraud'dan piano dersi alıyor. Tanırsınız herhalde.

— Tanıyorum. Bir yıldan fazla bir süredir buradan geçtiğinizi görüyorum, haftada bir, cumaları, öyle değil mi?

— Evet, cumaları. Bir bardak şarap daha isteyecektim.

Çocuk bir arkadaş bulmuştu. Rıhtımın çıkıntısı üzerinde kıpırtısız durmuşlar, büyük bir mavnadan kumun boşaltılışına bakıyorlardı. Anne

Desbaresdes ikinci bardak şarabının yarısını içti. Ellerinin titremesi bir parça azaldı.

— Hep yalnız dolaşan bir çocuk, bu dedi rıhtımın çıkıntısına bakarak.

Kahveci kadın örgüsünü eline aldı, karşılık vermeyi gereksiz buldu. Ağzına dek yüklü başka bir römorkör limana giriyordu. Çocuk anlaşılmaz bir şey bağırdı. Adam Anne Desbaresdes'e yanaştı.

— Oturun, dedi.

Kadın tek söz etmeden onun ardından gitti. Kahveci kadın, bir yandan örüyor, bir yandan da inatla römorköre bakıyordu. İşlerin, ona göre, kötüye gittiği açıkça belli oluyordu.

— Şuraya.

Ona bir masa gösterdi. Kadın oturdu, adam da onun karşısına.

— Teşekkür ederim, diye mırıldandı kadın.

Solda, bir yaz başlangıcının serin loşluğu vardı.

— Yine geldim, görüyorsunuz ya.

Dışarda, çok yakında bir yerde, bir çocuk ıslık çaldı. Kadın sıçradı.

— Bir bardak şarap daha içmenizi isterdim, dedi adam, gözleri kapıda.

Şarabı ısmarladı. Kahveci kadın, herhalde onların davranışlarının düzensizliğinden yorulmuş olacak ki, tek söz etmeden istenileni yaptı. Anne Desbaresdes iskemlesine yaslandı, kendini, korkunun ara verişindeki rahatlığa bıraktı.

— Üç gün oldu, dedi adam.

Kadın güçlükle doğruldu ve şarabından bir yudum aldı.

— İyi, dedi, alçak sesle.

Eller artık titremedi. Biraz daha doğruldu, şu anda kendisine bakan erkeğe doğru eğildi.

— Size sormak istiyordum, bugün çalışmıyor musunuz?

— Hayır, şu sırada zamana ihtiyacım var.

Kadının yüzünde sinsi bir utangaçlık gülümsemesi belirdi.

— Hiç bir şey yapmamak için mi ?

— Evet, hiç bir şey.

Kahveci kadın, kasanın arkasında, sağlamca yerini almıştı. Anne Desbaresdes alçak sesle konuştu.

— Bir kadın için, güçlük, bir kahveye gidebilmek üzere bir bahane bulabilmekte, ama ben kendi kendime dedim ki, her şeye rağmen böyle bir bahane bulabilirim, örneğin bir bardak şarap, susuzluk...

— Daha fazla bir şeyler öğrenmeye çalıştım. Hiç bir şey bilmiyorum.

Anne Desbaresdes olayı hatırlayarak bir kere daha dermansız kaldı.

— Çok uzun, çok yüksek bir çığlıktı bu, en yüksek noktaya eriştiği anda zıp diye kesildi, dedi.

— Öldü, dedi adam. Çığlık, adamı görmez olduğu an kesildi herhalde.

Bir müşteri geldi, onları farketmedi bile, dirseklerini, tezgâha dayadı.

— Bir kere, evet bana öyle geliyor ki, bir

kere böyle bir çığlık kopardım, evet, şu çocuğu doğurduğum zaman.

— Bir raslantı sonucu bir kahvede tanışmışlardı, belki her ikisinin de devam ettiği bu kahvede. Ve şurdan burdan konuşmaya başladılar. Ama hiç bir şey bilmiyorum.

Çok sancı verdi mi size, bu çocuk?

— Ne bağırdım, bir bilseniz.

Gülümsedi hatırlayınca, kendini arkaya attı, birden bütün korkusu dağılmıştı. Adam masaya yaklaştı, kuru bir sesle

— Anlatın bana, dedi.

Kadın bir çaba gösterdi, anlatacak bir şeyler buldu.

— Deniz bulvarının en sonundaki evde, kentten çıkarken en son evde oturuyorum. Kumullardan hemen önce.

— Manolya, bahçe parmaklığının solundaki manolya, çiçek açmış.

— Evet, yılın bu döneminde öyle çok var ki insan bütün gün onların düşünü görebilir ve bu yüzden hasta olabilir. Penceleri kapatıyoruz, dayanılır gibi değil.

— Bundan on yıl önce işte bu evde evlendiniz?

— Orada. Odam birinci katta, solda, denize doğru. Geçen sefer bana adamın kadını onun isteği üzerine, yani, onun hoşuna gitmek için öldürdüğünü söylüyordunuz.

Adam karşılık vermeden, omuzlarının meydana getirdiği çizgiye bakarak oyalandı.

— Bu mevsimde pencerenizi örterseniz, dedi, sıcaklayıp uyuyamıyorsunuzdur herhalde.

Anne Desbaresdes, aslında sözün gerektirmediği kadar ciddileşti.

— Manolyaların kokusu o kadar sert ki, bir bilseniz.

— Biliyorum.

Gözlerini omuzlarının düz çizgisinden ayırdı, ondan ayırdı gözlerini.

— Birinci katta, uzun, çok uzun, o evde sizin ve başkalarının ortaklaşa kullandığı, ve sizi hem bir araya getiren, hem de ayıran bir koridor yok mu?

— Böyle bir koridor var, dedi Anne Desbaresdes, ve söylediğiniz gibi. Söylesenize bana, rica ederim, kadın ondan istediği şeyin bu olduğunu nasıl keşfetti, ondan istediği şeyi bu derece nasıl bilebildi?

Gözleri, biraz yabanî bir sabitlikle, onun gözlerine dikildi.

— Bir gün, dedi adam, bir sabah tanyeri ağarırken, kadın ansızın ondan ne istediğini anladı, diye düşünüyorum. Her şey onun için öylesine aydınlandı ki, arzusunun ne olduğunu adama söyledi. Bu tür keşifler için bir açıklama yoktur, sanıyorum.

Dışarda, çocuğun sakin oyunları devam ediyordu. İkinci römorkör de rıhtıma varmıştı. Motorlarının durduğu anda, kahveci kadın tezgâhın üzerindeki nesneleri, gösterişli bir biçimde, bir yerden alıp öteki yere koydu, onlara zamanın geçtiğini hatırlattı.

— Odanıza gitmek için bu koridordan geçilmesi gerektiğini söylüyordunuz?

— O koridordan.

Çocuk yıldırım gibi koşarak içeri girdi, başını annesinin omuzuna yatırdı. Kadın ona dikkat bile etmedi.

— Oh, ne eğleniyorum, dedi. Sonra yine koşup gitti.

— Az kalsın size, onun büyümüş olmasını ne kadar istediğimi söylemeyi unutuyordum, dedi Anne Desbaresdes.

Adam onun bardağına şarap koydu, bardağı ona uzattı, kadın hemen içti.

— Biliyor musunuz, dedi, adamın bunu günün birinde kendiliğinden, kadının niyeti olmasa da yapacağını düşünüyorum. Ondan ne istediğini keşfeden yanlız kadın değildi.

Kadın ta ötelerden dönüp geldi, düzenli bir biçimde, insanı canından bezdirircesine sorularını tekrarladı.

— İşin nasıl başladığını da söylemenizi isterdim, birbirleriyle nasıl tanıştıklarını. Bu kahvede, diyordunuz...

İki çocuk, yine rıhtımın çıkıntısında, koşmaca oynuyordu.

— Pek az vaktimiz var, dedi adam. Fabrikalar bir çeyrek sonra kapanıyor. Evet, öyle sanıyorum ki bu kahvede konuşmaya başladılar, başka bir yerde değilse tabiî. Belki siyasal durumdan, savaş tehlikesinden, ya da akla gelebilecek her şeyden ayrı bir konudan, her şeyden, hiç bir şeyden konuşmaya başladılar. Siz Deniz bulvarına

dönmezden önce birer bardak daha içebiliriz belki.

Kahveci kadın, yine sessizce, ama belki daha bir hevesle şarap getirdi onlara. Onlar buna dikkat etmediler.

— O uzun koridorun sonunda Anne Desbaredes dura dura konuşuyordu - bulvara bakan, camlı büyük bir açma var. Geçen yıl, bir fırtına sırasında, camlar kırıldı. Geceydi.

Kendini arkaya verdi ve güldü.

— Bu işin bu kentte cereyan etmesi... ah, insan nasıl düşünebilir böyle bir şeyi!...

— Gerçekten de küçük bir kent bu. Üç fabrikayı kapsayacak kadar bir yer.

Salonun art duvarı batan güneşin ışınlarıyla aydınlandı. Duvarın tam ortasında, onların gölgelerinin kara çukuru belirdi.

Öyleyse konuştular, dedi Anne Desbaresdes, konuştular, uzun zaman, çok uzun zaman, bu noktaya gelmezden önce.

— Evet, bulundukları noktaya gelmezden önce uzun bir zaman harcadılar sanıyorum. Bir şeyler anlatın bana.

— Artık bir şey bilmiyorum, diye itiraf etti kadın.

Adam, yüreklendirir gibi gülümsedi ona.

— Ne önemi var?

Bunun üzerine kadın yeniden, üstünde dura dura, âdeta güçlükle, pek ağır ağır konuştu.

— Bana öyle geliyor ki, az önce sözünü ettiğimiz ev biraz keyfe göre yapılmış, ne demek is-

tediğimi anlıyorsunuz, ama yine de herkesi hoş-nut edebilecek bir rahatlık düşünülmüş.

— Zemin katta salonlar var, burada, her yıl, mayıs sonuna doğru, dökümevinde çalışanlara şölen verilir.

Fabrikanın düdüğü ansızın ortalığı çınlattı. Kahveci kadın iskemlesinden kalktı, kırmızı yün örgüsünü bir yana bıraktı, soğuk su altında gıcırdata gıcırdata bardakları yıkadı.

— Çok açık bir elbiseniz vardı. Dostça ve kayıtsızca bize bakıyordunuz. Hava sıcaktı.

Kadın buna şaşırmadı, düzene baş vurdu.

— İlkbahar görülmedik derecede güzel, dedi Anne Desbaresdes, çoktandır herkes bunun sözünü ediyordu zaten. Her şeye rağmen bu konuyu ilk açanın, bundan ilk söz edenin kadın olduğuna ve ondan sonra bu meseleden aralarında tıpkı başka şeylerden konuşurmuşcasına bahsettiklerine mi inanıyorsunuz?

— Sizden fazla bir şey bilmiyorum. Belki yalnız bir kez söz ettiler bundan, belki de her gün? Nasıl bilebiliriz ki? Ama şuna hiç kuşku yok ki, üç gün önce içinde bulundukları noktaya birlikte vardılar, ne ettiklerini bilmez duruma birlikte düştüler.

Elini havaya kaldırdı, masanın üzerine, kadının elinin yanına indirdi, orada bıraktı. Kadın ilk kez böyle yan yana gelen elleri farketti.

— Yine çok şarap içtim, diye sızıldandı.

— Az önce sözünü ettiğiniz o uzun koridor kimi zaman gece geç vakte kadar aydınlıktır.

— Arasıra uyuyamadığım olur.

— Neden koridorun ışığını yakıyorsunuz da yalnız odanızınkini yakmıyorsunuz?

— Bir alışkanlık. Neden olduğunu pek bilmiyorum.

— Geceleri orada hiç bir şey olmaz, hiç bir şey.

— Olur. Bir kapının ardında, çocuğum uyur.

Kollarını masaya doğru yaklaştırdı yeniden, omuzlarını kıstı, ürpererek, tayyörünün üstünü düzeltti.

— Belki de eve dönmeliyim, artık. Bakın ne kadar geç oldu.

Adam elini kaldırdı, biraz daha kalması için bir işaret yaptı. Kadın kaldı.

— Gün doğarken, sabahın erken vaktinde, camlı büyük açmadan dışarı bakarsınız.

— Yazın, saat altıya doğru silah fabrikasının işçileri geçmeye başlar. Kışın, rüzgâr ve soğuk yüzünden, birçoğu otobüse biner.

— Geceleyin, hiç bir zaman kimsecikler, ama kimsecikler geçmez mi?

— Yo, kimi zaman bir bisiklet geçer, insan kendi kendine bu da nerden çıktı, der. Onu öldürdüğü için mi, kadın öldüğü için mi adam çıldırdı acaba, yoksa daha başka bir şey, insanların genellikle farkına varmadığı bir şey mi eklendi bu acıya?

— Hiç kuşkusuz başka bir şey, bugüne dek tanımadığımız bir şey eklendi acısına.

Kadın ayağa kalktı, ağır ağır kalktı, sonunda ayağa kalkmış oldu, bir kez daha ceketini düzelt-

ti. Adam ona yardım etmedi. Kadın hâlâ oturan, hiç bir şey demeyen adamın karşısında dikildi. İlk gelen erkekler kahveye girdi, şaşırdı, bakışlarıyla kahveci kadını sorguya çektiler. Beriki, omuzlarının hafif bir hareketiyle, kendisinin de bu işten bir şey anlamadığını gösterdi.

— Belki de artık gelmezsiniz.

O da ayağa kalkıp doğrulunca, Anne Desbaresdes onun daha pek genç olduğunu, batan güneşin gözlerinde tıpkı bir çocuğun gözlerindeki kadar durulukla oynaştığını farketti herhalde. Bakışları arasından bu gözlerin mavi özünü inceledi.

— Bir daha gelmemezlik edebileceğimi düşünmemiştim.

Adam bir kez daha onu gitmekten alıkoydu.

— Sık sık, silah fabrikasına giden bu adamlara bakarsınız, özellikle yazın, ve geceleyin, uyuyamadığınız zamanlar, onların anısı düşer belleğinize.

— Pek erken uyandığım zaman, diye itiraf etti Anne Desbaresdes, onları seyrederim. Ve evet, kimi zaman, içlerinden bazısının anısı, gece, aklıma geldi.

Birbirlerinden ayrıldıklarında, yeni işçi grupları rıhtıma boşalıyordu. Bunlar, kente silah fabrikasından daha uzak olan Kıyı Dökümevinden geliyordu herhalde. Hava, üç gün öncesine oranla daha aydınlıktı. Yeniden mavileşmiş bulunan gökte martılar vardı.

— Bir güzel oynadım, dedi çocuk.

Kadın, birinci dalgakıranı geçene kadar onun oyunlarını ses çıkarmadan dinledi, bu dalgakırandan sonra, Deniz bulvarı, tek bir kıvrım yapmaksızın, en son ucu olan kumullara dek uzanıp gidiyordu. Çocuk sabırsızlandı.

— Nen var?

Alacakaranlıkla birlikte, meltem kenti yalamaya başladı. Kadın üşüdü.

— Bilmiyorum. Üşüdüm.

Çocuk annesinin elini tuttu, açtı, karşı konmaz bir kararlılıkla kendi elini onun içine yerleştirdi. Eli bütünüyle girdi annesinin elinin içine. Anne Desbaresdes âdeta bağırdı.

— Ah, tatlım benim.

— Şimdi artık hep o kahveye gidiyorsun.

— İki kez.

— Ama yine gideceksin?

— Sanırım.

Portatif iskemleleri ellerinde, evlerine dönen insanlara rastladılar. Rüzgâr önden esiyordu.

— Ne alacaksın bana?

— Motorlu, kırmızı bir gemi, ister misin?

Çocuk sessizce bu geleceği düşündü, keyifle iç çekti.

— Evet, motorlu, kocaman, kırmızı bir gemi. Nasıl bildin?

Kadın çocuğu omuzlarından kavradı, sanki oğlan elinden kurtulup ileri atılmak istiyormuş gibi sıkıca tuttu onu.

— Büyüyorsun artık sen, ah, nasıl büyüyorsun, aman ne güzel.

IV

Ertesi gün de, Anne Desbaresdes çocuğunu rıhtıma kadar sürükledi. Güzel hava, bir önceki güne oranla biraz serin olmakla birlikte, devam ediyordu. Bulutların aralanması daha seyrek, ama daha uzun süreliydi. Kentte, böyle erkenden iyileşen hava, kendinden söz ettiriyordu. Bazıları, alışılmamış süresi yüzünden, onun hemen ertesi gün sona ereceğinden korkuyordu. Bazılarıysa, kentin üzerinde esen yelin göğe nefes aldırmadığını ve daha fazla bulutlanmasına engel olacağını ileri sürerek kendi kendini kandırıyordu.

Anne Desbaresdes bu havayı, bu yeli geçti, birinci dalgakıranı, kum taşıyan römorkörlerin demirlediği koyu geçtikten sonra rıhtıma vardı; koydan sonra kent, büyük sanayi mahallesine doğru açılıyordu. Herhalde ilk karşılaşmalarının törenli havasından henüz kendini kurtaramayan, içgüdüsel bir biçimde kendini buna kaptıran adam salonda kendisini beklerken, kadın yine

tezgâhın önüne gelip durdu. Yine büyük bir korku içinde, şarap istedi. Tezgâhın arkasında kırmızı yününü ören kahveci kadın, o içeri girdikten uzun bir süre sonra birbirlerinin yanına gittiklerini ve birbirlerini görmezlikten gelişlerinin bir gün öncekine oranla daha uzun sürdüğünü farketti. Hattâ çocuk yeni arkadaşının yanına gittikten sonra bile sürdü bu.

— Bir bardak daha isteyecektim, dedi Anne Desbaresdes.

Şarap hoşnutsuzlukla önüne getirildi. Bununla birlikte, adam ayağa kalkıp ona doğru gittiğinde ve onu arka salonun boşluğuna götürdüğünde, ellerin titremesi çoktan hafiflemişti. Yüz, her zamanki solukluğunu almıştı.

— Evden bu kadar uzaklaşmaya alışık değilim, diye açıkladı. Ama korku değil bu. Bana kalırsa, daha çok şaşkınlık, şaşkınlık gibi bir şey.

— Korku da olabilir. Yakında öğreniriz, kentte, her şey aynı biçimde susar, diye ekledi adam, gülerek.

Dışarda, çocuk sevinçle bağırdı, çünkü iki römorkör koya yan yana giriyordu. Anne Desbaresdes gülümsedi.

— Ne kadar çok şarap içiyorum yanınızda, diye getirdi sözünü - birden kahkahayla güldüiyi ama, neden bu kadar çok gülmek istiyorum bugün?

Adam yüzünü onunkine iyice yaklaştırdı, ellerini masanın üzerinde onun ellerinin yanına koydu, onunla birlikte gülüyorken yarıda kesti.

— Bu gece ay hemen hemen yuvarlaktı. Bahçeniz iyice görülüyordu, ne de bakımlı, tıpkı bir ayna gibi parlak. Vakit çok geçti. Birinci kattaki büyük koridorun ışığı hâlâ yanıyordu.

— Söyledim size, kimi zaman uyuyamıyorum.

İşleri kolaylaştırmak için, kendi sanısına göre, ona daha iyi bakmak isteyen kadını rahat bırakmak için, bardağı elinin içinde döndürme oyununa başladı. Kadın ona daha iyi baktı.

— Biraz şarap içmek isterdim dedi kadın inilder gibi, sanki daha önceden incinmişcesine. İnsanın bu kadar çabuk alıştığını bilmiyordum. Oysa, daha şimdiden, alıştım bile.

Adam şarap söyledi. İkisi birden hevesle içtiler, ama bu kez Anne Desbaresdes'i bu denli hızlı içmeye iten şey yalnızca bu şarabın sarhoşluğuna karşı içinde uyanan eğilimdi. Şarabı içtikten sonra bir an bekledi ve, özür dileyişin tatlı ve suçlu sesiyle, yeniden bu adamı sorguya çekmeye başladı.

— Şimdi bana artık nasıl olup da birbirleriyle hiç konuşmama durumuna geldiklerini söylemenizi istiyorum.

Çocuk kapıda gözüktü, onun orada olup olmadığına baktı, sonra yeniden uzaklaştı.

— Bilmiyorum. Belki, geceleri, aralarında doğan uzun suskunluklarla, sonra günün herhangi bir saatında beliren ve artık hiç bir şeyle, ama hiç bir şeyle dolduramadıkları suskunluklarla.

Bir önceki günküne benzer bir bozukluk An-

ne Desbaresdes'in gözlerini kapattı, yine aynı biçimde, bitkinlikle omuzlarını çökertti.

— Bir gece, odalarının içinde ha bire dönüyorlar, bir yere kapatılmış hayvanlara benziyorlar, ne olduklarını anlayamıyorlar. Kuşkulanmaya başlıyorlar, korkuyorlar.

— Artık hiç bir şey onları doyurmuyor.

— O anda oluşmakta olan şey, ta şuralarına gelmiş, ama bunu hemen dile getiremiyorlar. Bunu anlayabilmeleri için, belki aylar geçecek.

Adam, tekrar söze başlamazdan önce bir süre bekledi. Şaraptan bir dolu bardak daha içti. O şarabını içerken, havaya kalkmış olan gözlerinde batan güneş raslantının kesinliğiyle dolaştı. Kadın bunu gördü.

— Birinci kattaki bir pencerenin önünde, dedi adam, bahçedeki en güzel ağaçlardan biri, bir gürgen var.

— Benim oda. Büyük bir odadır bu.

Adamın ağzı sulandı içtiği şaraptan ve bu sefer de kadın, tatlı ışık içinde, sonsuz bir kesinlik kazandı.

— Sakin bir oda, diyorlar, evin en iyi odası.

— Yazın, o gürgen denizi görmeme engel oluyor. Bir gün onu ordan kaldırmalarını, kesmelerini istedim. Herhalde fazla ısrar etmemiş olacağım.

Adam tezgâhın üstünü görmeye çalıştı.

— Bir çeyrek sonra, iş günü sona erecek, ve siz hemen koşarak eve döneceksiniz. Gerçekten çok az vaktimiz var. Bence, bu gürgenin orada olup olmamasının hiç önemi yok. Sizin yerinizde

olsam, her yıl, anladığıma göre, yanlışlıkla sizin odanız denen o odanın duvarlarında gittikçe koyulaşan gölgesiyle büyümesine ses çıkarmazdım.

Kadın bütün gövdesiyle sandalyaya yaslandı, yarı bayağı, tek bir hareketle, yüzünü öteye çevirdi.

— Ama kimi zaman, gölgesi kara bir mürekkep gibi oluyor, diye karşı çıktı yumuşak bir sesle.

— Hiç zararı yok, sanıyorum.

Bardağını gülerek ona uzattı.

— Kadın ayyaşın biri olmuştu. Onu her gece, silah fabrikasının öte yanındaki barlarda, zilzurna sarhoş buluyorlardı. Herkes onu pek kınıyordu.

Anne Desbaresdes son derece şaşırmış gibi yaptı.

— Böyle bir şeyden kuşkulanıyordum, ama bu derecesini beklemiyordum. Belki de onların durumunda gerekliydi böyle bir şey?

— Ben de sizin kadar az biliyorum bu konuyu. Bir şeyler anlatın bana.

— Evet - arandı, ta uzaklara giderek- Kimi zaman da, cumartesileri, bir iki sarhoş geçer Deniz bulvarından. Bağıra bağıra şarkı söylerler ya da birbirlerine söylev çekerler. Kumullara dek, en son sokak lambasına dek giderler, sonra geri gelirler, hep şarkı söyleyerek. Genellikle, geç vakit, herkes uykuya daldıktan sonra geçerler. Kentin bu pek ıssız, hem de bilseniz ne ıssız köşesinde viğitçe dolaşırlar.

— Siz o kocaman, iyice dingin odada yat-

mış, onları işitmektesiniz. Odada, size özgü olmayan beklenmedik bir dağınıklık var, Bu odada yatıyordunuz, evet öyleydiniz.

Anne Desbaresdes kasıldı ve, kimi zaman başına geldiği üzere, ibeti benzi soldu. Sesi yitip gitti. Ellerin titremesi yine başladı azıcık.

— Bulvar kumulların ötesine uzatılacak, dedi, böyle bir tasarıdan söz ediyorlar.

— Orada yatıyordunuz. Hiç kimse bunu bilmiyordu. On dakika sonra, iş yerleri paydos edecek.

— Biliyordum bunu, dedi Anne Desbaresdes, ve... şu son yıllarda, günün hangi saatında olursa olsun, hep biliyordum bunu, hep...

— Uyur ya da uyanık, edepli ya da edepsiz bir kılık içinde olmuşsunuz, kimsecikler varlığınızın farkında değildi.

Anne Desbaresdes, kendini suçlu hissederek, bununla birlikte kabullenerek çırpındı.

— Yapmamalıydınız, dedi, hatırlıyorum, her şey olabilir...

— Evet.

O andan sonra günün geri kalan aydınlığı içinde tek başına duran erkeğin ağzından bir an bile ayırmadı gözlerini.

— Uzaktan bakınca, kentin en güzel mahallesinde, denize bakan bu bahçe konusunda, dört tarafı duvarla çevrili olduğu için, yanılabilir insan. Geçen yılın haziran ayında, birkaç gün sonra bir yıl olacak, siz, yüzünüz bahçeye dönük, bizi, Dökümevi'nde çalışanları karşılamaya hazır

bekliyordunuz. Yarı çıplak göğüslerinizin üstünde beyaz bir manolya vardı. Adım Chauvin.

Adamın karşısında, dirsekleri masaya dayalı, her zamanki pozunu aldı. Yüzü daha şimdiden şarabın etkisiyle allak bullak olmuştu.

— Biliyordum bunu. Ve ayrıca Dökümevi'nden hiç bir sebep göstermeksizin ayrıldığınızı ve bu kentteki başka hiç bir kuruluş sizi çalıştıramayacağı için, yakında mutlaka geri geleceğinizi de biliyordum.

— Biraz daha anlatın bana. Yakında, hiç bir şey sormayacağım artık size.

Anne Desbaresdes, başlangıç olmak üzere, hiç bir zaman iyi öğrenmediği bir dersi âdeta bir okullu gibi tekrarladı.

— Ben bu eve geldiğim zaman, bahçedeki kurtbağırları büyümüştü bile. Pek çok var. Fırtına yaklaşırken, çelik gibi sesler çıkarırlar. İnsan alışınca, sanki kendi yüreğinin sesini duyuyormuş gibi olur. Ben alıştım. O kadın üstüne söylediklerniz, onu silah fabrikası mahallesinde zilzurna sarhoş buldukları doğru değil.

Fabrikanın düdüğü, düzenli ve vakitli olarak, bütün kenti inletti. Kahveci kadın saatının doğru olup olmadığına baktı, kırmızı yün örgüsünü bir yana bıraktı. Chauvin sanki hiç bir şey duymamış gibi sakin sakin konuştu.

— Aynı evde, daha önceleri, geceleyin, kendi yüreklerinin yerine kurtbağırlarının sesini duyan bir sürü kadın yaşadı. Kurtbağırları hep vardı. Bütün o kadınlar odalarında, inancınızın tersi-

ne, artık hiç büyümeyen o gürgen ağacının arkasında ölüp gittiler.

— Bu da, şu her gece zilzurna sarhoş bir halde bulunan kadın üstüne söylediğiniz kadar yanlış.

— Bu da o kadar yanlış. Ama o ev çok büyük. Yüzlerce metrekare yer kaplıyor. Ve o kadar eski ki, içindeki her şeyi tahmin edemezsiniz. İnsan arasıra korkuya kapılıyordur onun içinde.

Aynı heyecan kolunu kanadını kırdı kadının, gözlerini yummaya zorladı. Kahveci kadın yerinden kalktı, bardakların yerini değiştirdi, sudan geçirdi.

— Çabuk bir şeyler anlatın. Uydurun.

Kadın bir çaba harcadı, hâlâ ıpıssız duran kahvede âdeta bağırarak konuştu.

— İnsan ağaçsız bir kentte oturmalı ağaçlar rüzgâr çıkınca inliyor. Burada ise yılda birkaç gün sayılmazsa hep rüzgâr var sizin yerinizde olsam anlıyor musunuz burdan çekip giderdim burada kalmazdım fırtınadan sonra kolu kanadı kırık olarak bulunan bütün kuşlar ya da hemen hemen bütün kuşlar deniz kuşu ve fırtına dindiği zaman ağaçlar uğuldamaz olunca kumsalda bu kuşların tıpkı boğazlanan insanlar gibi inlediği duyuluyor bu çocukların uyumasına engel oluyor hayır ben olsam çekip giderdim.

Lâfı kesti, gözleri hâlâ korkudan kapalıydı. Adam büyük bir dikkatle onu süzdü.

— Belki de, dedi, biz yanılıyoruz, belki de adam çok önceden kafasına koydu onu öldürmeyi, daha ilk görüşünde. Bir şeyler anlatın bana.

Kadın ağzını açamadı. Elleri titremeye başladı, ama korkudan başka nedenlerle ve varlığıyla ilgili her imanın yüreğinde uyandırdığı heyecan içinde. Bunun üzerine, onun yerine, yine sakinleşmiş bir sesle, adam konuştu.

— Doğru, bu kentte rüzgârın dinmesi o kadar ender bir şey ki, insan o zaman sanki bunalıyor. Daha önce dikkat etmiştim buna.

Anne Desbaresdes dinlemiyordu.

— Ölmüştü, dedi, yine de zevkten gülüyordu.

Dışarda, akşamın gelişini şafak gibi sevinçle karşılayan çocukların bağrışmaları ve gülüşmeleri duyuldu. Kentin güneyinden başka bağrışmalar, olgun insan bağrışmaları geldi, dökümevlerinin boğuk uğultusunu bastıran özgürlük çığlıkları.

— Melitem her gün esiyor, diye devam etti Anne Desbaresdes, yorgun bir sesle, her gün esiyor ve, bilmem farkettiniz mi, gününe göre değişiyor, kimi zaman birden patlak veriyor, özellikle gün batarken, kimi zamansa, tam tersine, pek yavaştan başlıyor, ama yalnız o zaman hava çok sıcak olunca, ve gecenin bitimine doğru, sabahın dördüne doğru, şafakta. Kurtbağırları çığlık atıyor, anlıyor musunuz, ben onu böyle anlıyorum.

— Siz, birkaç şey bir yana, Deniz bulvarı üzerindeki öteki bahçelerin aynı olan bu bahçenin her özelliğini biliyorsunuz. Yazın, kurtbağırları çığlık attığı zaman, onların sesini duymamak için pencerenizi örtüyorsunuz, sıcak yüzünden çırılçıplaksınız.

— Şarap isteyecektim, diye rica etti Anne Desbaresdes, hep isteyecektim...

Adam şarap söyledi.

— Düdük çalalı on dakika oluyor, diye uyardı kahveci kadın, şarabı verirken.

İlk gelen adam içeri girdi, tezgâhta aynı şaraptan içti.

— Bahçe kapısının solunda, diye devam etti Anne Desbaresdes kısık bir sesle, kuzeye doğru, Amerika'dan getirilmiş erguvan renkli bir gürgen var, nedenini hiç mi hiç bilmiyorum...

Bardaki adam Chauvin'i tanıdı, başıyla biraz çekingen bir işaret yaptı ona. Chauvin bunu görmedi.

— Bir şeyler daha söyleyin bana, dedi Chauvin, ne isterseniz söyleyebilirsiniz.

Çocuk çıkageldi, saçları darmadağınık, nefes nefese. Rıhtımın bu çıkıntısına açılan sokaklar erkek adımlarıyla çınladı.

— Anne, dedi çocuk.

— On dakika sonra, dedi Chauvin, gidecek.

Barda oturan adam geçerken çocuğun saçlarını okşamak istedi - beriki yaban gibi kaçıp gitti.

— Bir gün, dedi Anne Desbaresdes, bu çocuğu doğurdum.

Bir düzine kadar işçi kahveye girdi. Bazıları Chauvin'i tanıdı. Chauvin onları yine görmedi.

— Kimi zaman, diye devam etti Anne Desbaresdes, bu çocuk uyurken, akşamları bu bahçeye çıkarım, gezinirim. Parmaklığa kadar gider, bulvara bakarım. Akşamları çok sakindir cadde, hele

kışın. Yazın, kimi zaman, birbirine sarılmış, birkaç çift geçer, sonra geri döner, hepsi bu. O evi sakin olduğu için, kentin en sakin evi olduğu için seçtik. Gitmeliyim.

Chauvin sandalyası üzerinde geri çekildi, bir an bekledi.

— Parmaklıklara gidersiniz, sonra geri dönersiniz, sonra evin çevresini dolanırsınız, sonra yine parmaklıkların önüne gelirsiniz. Çocuk, yukarda uyur. Hiç bir zaman bağırmadınız. Hiç bir zaman.

Kadın karşılık vermeksizin ceketini giydi. Adam ona yardım etti. Kadın ayağa kalktı ve yine, orada, masanın dibinde, adamın yanında, görmeden bakışlarını tezgâhtaki adamlara dikti. İçlerinden bazıları Chauvin'e dostça bir işaret yapmaya kalkıştı, ama boşuna. Chauvin rıhtıma bakıyordu.

Anne Desbaresdes nihayet uyuşukluğundan uyandı.

— Yine geleceğim, dedi.

— Yarın.

Adam onu kapıya kadar geçirdi. Bölük bölük erkekler geliyordu, acele ederek. Çocuk bu adamların arkasındaydı. Annesine doğru koştu, elini tuttu ve kararlı bir tavırla çekip götürdü. Kadın onu izledi.

Çocuk ona yeni bir arkadaş edindiğini anlattı, karşılık vermemesine şaşmadı. Issız plaja çevirdi yüzünü - vakit bir önceki günkünden daha geçti — o akşam oldukça sert kıyıyı döven dal-

galara bakmak için durdu. Sonra yine yola koyuldu.

— Gel.

Kadın onun hareketini tekrarladı, o da yola koyuldu.

— Yavaş yürüyorsun, diye sızlandı, ve hava soğuk.

— Daha hızlı yürüyemem.

Kadın elinden geldiği kadar hızlandı. Yorgunluk, gece, ve çocukluk onu kadına, annesine yaklaştırdı, ve öylece, yan yana yürüdüler. Ama o, sarhoşluğu yüzünden, uzağı seçemediği için, bu kadar büyük bir uzaklık karşısında cesaretini yitirmemek üzere, Deniz bulvarının sonuna doğru bakmaktan kaçındı.

V

— Hatırlayacaksın, dedi Anne Desbaresdes, temposu orta karar ve ezgili demek.

— Temposu orta karar ve ezgili, diye tekrarladı çocuk.

Merdiven yükseldikçe, kentin güneyine doğru turnalar kapladı gökyüzünü, zamanları birbiriyle çatışan kanat çırpışları benzeşen turnalar.

— Artık seni azarlamalarını istemiyorum, yoksa kederimden öleceğim.

— Ben de istemiyorum. Temposu orta karar, ezgili.

Ağzından kum salyalar akan, kocaman bir kürek geçti kat penceresinin önünden, aç bir hayvanınkine benzeyen dişleri avının üzerine kenetli.

— Müzik, gerekli bir şey, ve sen bunu öğrenmek zorundasın, anlıyor musun ?

— Anlıyorum.

Madmazel Giraud'nun dairesi, pencereden

denizi ta ötelere dek görecek kadar yüksekti, beşinci kattaydı. Bu yüzden, martıların uçuşundan başka bir şey çarpmıyordu çocuğun gözüne.

— Demek, öğrendiniz? Bir cinayet, bir aşk cinayeti, evet. Rica ederim, Madam Desbaresdes, oturun.

— Neymiş, diye sordu çocuk.

— Çabuk, küçük sonat, dedi Madmazel Giraud.

Çocuk pianonun başına oturdu. Madmazel Giraud onun yanına yerleşti, kalemi elinde. Anne Desbaresdes biraz öteye, pencerenin yanına oturdu.

— Sonatımız. Diabelli'nin şu güzelim, minik sonatı, haydi bakalım. Ölçüsü neydi, bu güzel, minik sonatın ?

Bu sesi duyar duymaz, çocuk kasıldı. Düşünüyormuş gibi bir tavır takındı, biraz bekledi, ve belki de yalan söyledi.

— Temposu orta karar, ezgili, dedi.

Madmazel Giraud kollarını kavuşturdu, iç çekerek ona baktı.

— Mahsus yapıyor, bunun başkaca bir anlamı olamaz.

Çocuk kılını bile kıpırdatmadı. Sıkılı iki küçük eli dizlerinde, yalnız kendi olgusunun, piano dersinin kaçınılmazlığının tadını çıkararak, işkence cezasının sona ermesini bekliyordu.

— Günler uzuyor, dedi Anne Desbaresdes yumuşak bir sesle, gözle görülür derecede uzuyor.

— Gerçekten de, dedi Madmazel Giraud.

Geçen seferkinden daha yüksek olan güneş bunun böyle olduğuna tanıktı. Üstelik gün o kadar güzel geçmişti ki, gökyüzü, hafif, ama sürekli bir sisle örtülmüştü.

— Söylemeni bekliyorum.

— Belki işitmedi.

— Pek güzel işitti. Siz hiç bir zaman şunu anlayamayacaksınız, Madam Desbaresdes, mahsus yapıyor.

Çocuk başını hafifçe pencereye doğru çevirdi. Böylece, yan gözle, denizin duvar üstüne yansıttığı güneş pırıltısına bakarak oturdu kaldı. Bir tek annesi görebiliyordu gözlerini.

— Benim küçük utanmazım, hazinem, dedi alçak sesle.

— Dört zamanlı, dedi çocuk, en ufak bir çaba göstermeden, kıpırdamaksızın.

Bu akşam, gözleri hemen hemen gök mavisindeydi, yalnız saçlarının altın rengi de içlerinde oynaşıyordu.

— Bir gün, dedi anne, bir gün öğrencek, hiç durak samadan söyleyecek, kaçınılmaz bir şey bu. İstemese bile, öğrenecek.

Neşeyle, sessizce güldü.

— Utanç duymalısınız, Madam Desbaresdes, dedi Madmazel Giraud.

— Öyle diyorlar.

Madmazel Giraud kollarını çözdü, kalemi tuşlara indirdi, tıpkı otuz yıldır yaptığı gibi, ve bağırdı.

— Gamların. On dakika gam yapacaksın. Öğrenesin diye. Başlangıç Do majör.

Çocuk tekrar pianoya döndü yüzünü. Elleri birlikte havaya kalktı, muzaffer bir uysallıkla tuşların üzerine indi.

Do majör tonunda bir gam denizin gürültüsünü bastırdı.

— Bir daha, bir daha. En iyi çare bu.

Çocuk bir kez daha başladı, klavyenin bir önceki yerinden, başlaması gereken o doğru ve sır dolu yerden. Bir ikinci, bir üçüncü gam yükseldi bu kadının öfkesi içinde.

— On dakika, dedim. Devam.

Çocuk Madmazel Giraud'ya döndü, yüzüne baktı, bu sırada elleri, terkedilmiş bir halde, gevşek klavyenin üzerinde duruyordu.

— Neden ? diye sordu.

Madmazel Giraud'nun yüzü kızgınlıktan öylesine çirkinleşti ki, çocuk yüzünü pianoya çevirdi. Ellerini yerli yerine koydu ve görünüşte son derece uygun olan bir okullu duruşunda, ama çalmaksızın dondu kaldı.

— Oo, işte bu kadarı fazla.

— Dünyaya gelelim demediler, dedi anne — yine güldü — ve bir de kalkmış piano öğretiyoruz onlara, başka ne bekliyorsunuz ki ?

Madmazel Giraud omuzlarını kaldırdı, bu kadına doğrudan doğruya karşılık vermedi, özel hiç kimseye karşılık vermedi, sakinleşti ve yalnız kendisi için konuştu

— Garip şey, çocuklar, sonunda insanı kötü kişi yapıyorlar.

— Ama bir gün gamlarını da öğrenecek -An-

ne Desbaresdes kendi kendine güven verdi-ölçüsü gibi onları da pek güzel öğrenecek, kaçınılmaz bir şey bu, hattâ o kadar iyi bilecek ki, bu yüzden yorgun düşecek.

— Ona verdiğiniz eğitim, Madam, korkunç bir şey, diye bağırdı Madmazel Giraud.

Bir eliyle çocuğun kafasını tuttu, çevirdi, oynattı, çocuğu kendisine bakmaya zorladı. Çocuk gözlerini önüne eğdi.

— Ben karar verdim buna. Üstelik de saygısız. Üç kere sol majör, lütfen. Haydi bakalım, do majör bir kere daha.

Çocuk do majör tonunda bir gama başladı yeniden. Bunu geçen seferlerden azıcık daha özensizce çaldı. Sonra yine durup bekledi.

— Sol majör, dedim, şimdi de sol majör.

Eller klavyenin üzerinden çekildi. Baş kararlı bir biçimde öne eğildi. Daha pedallara varmaktan pek uzak olan, havada sallanan küçük ayaklar öfkeyle birbirlerine sürtündü.

— İşitmedin galiba ?

— İşittin, dedi anne, eminim ki işittin.

Çocuk, bu sesteki sevecenliğe dayanamıyordu henüz. Hiç karşılık vermeden, bir kez daha ellerini havaya kaldırdı, klavyenin üzerine, tam gereken yere koydu. Sol majör bir gam daha yükseldi annenin sevgisi içinde. Silah fabrikası yönünden gelen düdük iş bitimini haber verdi. Işık bir parça azaldı. Gamlar öyle güzel çıktı ki, kadın kabullendi.

— Ayrıca, kişiliğinin dışında, bir de parmakları var ki, dedi.

— Doğru, dedi anne, hüzünlü bir sesle.

Ama, üçüncü sol majör gamdan önce, çocuk yine durdu.

— Üç kere dedim. Üç.

Bu kez, çocuk, ellerini klavyeden çekti, dizlerine koydu ve :

— Hayır, dedi.

Güneş öyle bir biçimde alçalmaya başladı ki, deniz bir anda, yatay olarak aydınlandı. Büyük bir dinginlik kapladı Madmazel Giraud'nun yüreğini.

— Size tek bir şey söyleyebilirim acıyorum size.

Çocuk, insanı pek acındıran ve orada oturmuş gülen bu kadına kaçamak bir bakış kaydırdı. Sonra, sırtı zorunlu olarak denize dönük, oturduğu yerde taş gibi kaldı. Vakit akşama yaklaştı, esmeye başlayan meltem odaya doldu, bu inatçı çocuğun başındaki saç demetini titreştirdi. Küçük ayaklar, pianonun altında, sessizce dans etmeye başladı.

— Bir kere daha, yalnız bir kerecik daha çalsan ne olur, dedi anne gülerek, yalnız bir kerecik ?

Çocuk yüzünü yalnız ona döndü.

— Gamları sevmiyorum.

Madmazel Giraud, konuşmalarından hiç bir şey anlamaksızın, tiksinmeye bile gücü yetmeksizin, bir ona bir buna baktı.

— Bekliyorum, ben.

Çocuk yeniden yüzünü pianoya döndü, ama

şöyle yanlamasına, bu kadından olabildiği kadar uzağa oturarak.

— Tatlım, dedi anne, bir kerecik daha.

Bu sesleniş karşısında kirpikler inip kalktı. Bununla birlikte, yine duraksadı.

— Ondan sonra, gam yok artık.

— Yo, gam var.

Biraz daha tereddüt etti, sonra, kadın tam iyice umudunu kesmek üzereyken, karar verdi. Çaldı. Ama Madmazel Giraud'nun umutsuz yalnızlığı bir süre daha aynı ölçüde kaldı.

— Görüyor musunuz, Madam Desbaresdes, onunla daha fazla uğraşmam gerekip gerekmediğini bilmiyorum.

Gam yine doğru çıktı, belki bir öncekinden biraz daha hızlı, ama şöyle belli belirsizce.

— Kötü niyetten ileri geliyor, dedi anne, bunu kabul ediyorum.

Gam bitti. Çocuk geçip gitmekte olan an'ın sonsuz kayıtsızlığı içinde taburesinden hafifçe kalktı ve olmayacak bir şeyi denedi, aşağıda, rıhtımda olup bitenleri görmeye çalıştı.

— Bunun gerekli olduğunu anlatırım ona, dedi anne, yalancı bir pişmanlıkla.

Madmazel Giraud söylev verir gibi ve hüzünlü bir tavır takındı.

— Ona açıklayacağınız bir şey yok. Piano öğrenip öğrenmemek onun elinde değildir, Madam Desbaresedes, eğitim diye buna denir.

Pianoya vurdu. Çocuk giriştiği işi yarıda bıraktı.

— Şimdi de şu küçük sonat, dedi, yorgun bir tavırla. Dört vuruşlu.

Çocuk tıpkı gamları çaldığı gibi çaldı. Çok iyi biliyordu bu parçayı. Ve kötü niyetine rağmen, müzik, yadsınmaz bir biçimde, ortaya çıktı.

— Ne yaparsınız, diye devam etti Madmazel Giraud, küçük sonatın üstünden, bazı çocuklara sert davranmak gerekiyor, yoksa işin içinden çıkılmaz.

— Deneyeceğim, dedi Anne Desbaresdes.

Küçük sonatı dinliyordu. Kendi çocuğunun omuzlarında, ta çağlar ötesinden geliyordu. Onu piano çalarken dinlediği zamanlar, inanılacak şey değil, nerdeyse bayılacak gibi oluyordu.

— Bütün mesele, anlıyor musunuz, piano öğrenmeyi sevmemenin elinde olduğunu sanmasında. Ama size bunları söylemekle söylememenin aynı şey olduğunu çok iyi biliyorum, Madam Desbaresdes.

— Deneyeceğim.

Bu kaba çocuk tarafından, kendisi istesin istemesin, bir tüy gibi taşınan küçük sonat yine çınladı, ve annesinin üstüne çöktü yeniden, onu bir kez daha sevgisinin cehennem azabına mahkûm etti. Cehennemin kapıları kapandı.

— Tekrar et ama bu kez tam ölçüsüyle, daha yavaş çal.

Çalış yavaşladı ve tam ölçüsünü buldu, çocuk kendini müziğin tadına kaptırdı. Kendi isteğinin, kararının dışında, bir musiki doğdu, parmaklarından döküldü, ve sinsice bir kez daha

dünyaya yayıldı, bilinmeyen insanın yüreğini doldurdu, coşturdu onu. Aşağıda, rıhtımda, bu musikiyi duydular.

— Bir aydır bu parça üstünde çalışıyor, dedi kahveci kadın. Ama güzel.

İlk erkek grubu kahveye varmak üzereydi.

— Evet, tam bir ay oldu, diye üsteledi kahveci kadın. Ezbere biliyorum bu parçayı.

Tezgâhın öbür ucunda oturan Chauvin, henüz kahvenin tek müşterisiydi. Saata baktı, gerindi ve çocukla birlikte sonatı mırıldandı. Kahveci kadın bardaklarını tezgâhın altından çıkarırken dikkatle süzdü onu.

— Gençsiniz, dedi.

İlk müşteri grubunun kahveye varması için ne kadar vakit kaldığını hesapladı. Atik davranıp adamın kafasından geçenleri ondan önce ortaya vurdu, ama iyilikle yaptı bu işi.

— Arasıra, anlıyorsunuz ya, hava güzel olunca, bana öyle geliyor ki, öteden, ikinci koyun oradan dolaşıyor ve her seferinde buradan geçmiyor.

— Hayır, dedi adam gülerek.

İlk erkek grubu kapıdan içeri girdi.

— Bir, iki, üç, dört, diye sayıyordu Madmazel Giraud. Güzel.

Küçük sonat çocuğun parmakları altında oluşuyordu — çocuk orada yoktu — oluşuyor, tekrar oluşuyordu, çocuğun kayıtsız beceriksizliğiyle gücünün en son sınırına ulaştırılmıştı. Sonat kızıştıkca, gün ışığı hisedilir oranda azaldı. Bir fiskeyle dağılıp gidebilecek, geçici parlaklıkları in-

sanın zihnini bambaşka yerlere çekip götüren yangınlı bulutlardan meydana gelmiş koskocaman bir yarımada belirdi ufukta. Gerçekten de, on dakika sonra, günün bütün rengi uçup gidecekti. Çocuk üçüncü kez işini bitirdi. Rıhtıma inmekte olan işçilerin sesine karışan denizin gürültüsü odaya kadar yükseldi.

— Ezbere, dedi Madmazel Giraud, gelecek sefer ezbere bilmelisin artık, anlıyor musun ?

— Peki, ezbere.

— Ben söz veriyorum, dedi anne.

— Bu durumun değişmesi gerek, benimle alay ediyor, kör kör parmağım gözüne belli bu.

— Ben size söz veriyorum.

Madmazel Giraud düşündü, dinlemiyordu.

— Piano derslerine, dedi, sizden başka biriyle gelmesini deneyebiliriz, Madam Desbaresdes. Bakalım ne sonuç elde ederiz.

— Hayır diye bağırdı çocuk.

— Buna katlanamayacağımı sanıyorum, dedi Anne Desbaresdes.

— Korkarım sonunda bunu yapmak zorunda kalacağız, dedi Madmazel Giraud.

Merdivende, kapı kapanır kapanmaz, çocuk durdu.

— Gördün ya, kötü bir kadın o.

— Mahsus mu yapıyorsun?

Çocuk şu anda gökyüzünde kıpırtısız duran turna sürüsüne baktı. Uzaklarda, kentin dış mahallelerindeki lambalar yakılıyordu.

— Bilmiyorum, dedi çocuk.

— Ah ne çok seviyorum seni.

Çocuk birden ağır ağır indi merdivenlerden.

— Artık piano öğrenmek istemiyorum.

— Gamları, dedi Anne Desbaresdes, ben de hiç bir zaman öğrenememiştim, ama başka türlü olmaz ki.

VI

Anne Desbaresdes içeri girmedi, kahvenin kapısında bekledi. Chauvin ona doğru geldi. Yanına vardığı zaman, kadın yüzünü Deniz bulvarına doğru döndü.

— Ne kalabalık olmuş, diye sızlandı hafifçe. Şu piano dersleri de geç bitiyor.

— Duydum bu dersi, dedi Chauvin.

Çocuk elini kurtardı, her zamanki gibi, cuma akşamının bu saatinde koşmak isteyerek kaldırıma doğru uzaklaştı. Chauvin başını hâlâ hafifçe aydınlık, koyu mavi renkteki göğe kaldırdı, ve kadına yaklaştı, kadın kaçmadı.

— Yakında, yaz başlayacak, dedi. Gelin.

— Ama bu bölgede insan güç hissediyor yazın geldiğini.

— Kimi zaman, hissediyor. Siz de biliyorsunuz bunu. Bu akşam.

Çocuk, Diabelli'nin küçük sonatını mırıldanarak halatların üstünden atlıyordu. Anne Desba-

resdes Chauvin'in ardından gitti. Kahve doluydu. Adamlar şaraplarını daha önlerine konar konmaz içiyorlardı, bir ödev, ve sonra, hızlı hızlı, evlerine gidiyorlardı. Daha uzak atölyelerden gelen başkaları alıyordu onların yerini.

İçeri girer girmez, kapının yanında kasıldı kaldı Anne Desbaresdes. Chauvin geriye döndü, bir gülüşle onu yüreklendirdi. Uzun tezgâhın en az göze çarpan köşesine gittiler ve kadın, tıpkı erkekler gibi, önüne konan şarabı bir dikişte içti. Bardak elinin içinde titriyordu.

— Bugün yedi gün oldu, dedi Chauvin

— Yedi gece, dedi kadın sanki bir raslantıyla. Ne güzel bu şarap.

— Yedi gece, diye tekrarladı Chauvin.

Tezgâhtan ayrıldılar, adam onu salonun dip tarafına götürdü, istediği yere oturttu. Barda oturan adamlar yine bu kadına baktılar, yine şaştılar, ama azdan azdan. Salon sakindi.

— Demek duydunuz ? Ne de çok gam yaptırıyor ona ?

— Vakit erkendi. Daha hiç bir müşteri yoktu. Pencereler rıhtıma bakıyor herhalde. İşittim, hem de gamları bile.

Kadın, yüreği iyilikbilirlikle dolu, güldü ona, yeniden içti. Bardağı tutan eller, bu kez ancak belli belirsiz titrediler.

— Müzik öğrenmesi gerektiğini koymuştum kafama, anlıyorsunuz ya, iki yıldan beri.

— Anlıyorum elbet. Demek, o büyük piano, salona girerken solda ?

— Evet. — Anne Desbaresdes yumruklarını sıktı, sakin olmaya zorladı kendini. — Ama öyle küçük, öyle küçük ki, bir bilseniz, düşünüyorum da, hata edip etmediğimi soruyorum kendi kendime.

Chauvin güldü. Salonun gerisinde oturan bir onlar vardı henüz. Bardaki müşteriler gittikçe azalıyordu.

— Biliyor musunuz, gamları çok iyi biliyor?

Anne Desbaresdesde güldü, hem de bu kez yürekten güldü.

— Doğru, biliyor onları. İnanın, bu kadın bile kabul ediyor böyle olduğunu... neler geliyor aklıma. Ah... gülesim geliyor...

O daha gülerken, ama gülüşü hızını yitirmeye başladığı anda, Chauvin başka bir konuya geçti.

— O büyük pianoya dayamıştınız dirseğinizi, Elbisenizin altında çırılçıplak duran göğüslerinizin arasında, o manolya var.

Anne Desbaresdes, büyük bir dikkatle, bu öyküyü dinledi.

— Evet.

— Eğildiğiniz zaman, bu çiçek göğüslerinizin dışarda kalan kısmına sürtünüyor. Siz onu, çok yukarıya, özensizce iğnelemişsiniz. Büyük bir çiçek bu, rastgele seçmişsiniz, size çok büyük geliyor. Yaprakçıkları hâlâ diri, daha geçen akşam açılmış bütünüyle.

— Dışarıya mı bakıyorum?

— Biraz daha şarap için. Çocuk bahçede oynuyor Evet, dışarı bakıyorsunuz.

Anne Desbaresdes onun isteğine uyarak içti, hatırlamaya çalıştı, büyük bir şaşkınlıktan uyandı.

— Bu çiçeği kopardığımı hatırlamıyorum. Ne de göğsüme taktığımı.

— Ben göz ucuyla bakıyordum size, ama onu da görecek vaktim oldu.

Kadın bardağı sımsıkı tutarak eğlendi, hareketleri ve sesi yavaşladı.

— Ne çok seviyorum şarabı, böyle olduğunu bilmiyordum.

— Şimdi, bir şeyler anlatın bana.

— Ah, bırakın beni, diye yalvardı Anne Desbaresdes

— Kuşkusuz öyle az vaktimiz var ki, yapamam.

Alacakaranlık öylesine artmıştı ki, yalnız kahvenin tavanı biraz ışık alıyordu. Tezgâh aşırı derecede aydınlatılmıştı, salon kendi gölgesi içindeydi. Çocuk, koşarak çıkageldi, vaktin ilerlemiş olmasına şaşmadı, bir haber verdi

— Öteki küçük çocuk geldi.

Onun gidişinden sonraki an içinde, Chauvin'in elleri Anne Desbaresdes'inkilere yaklaştı. Dört el masanın üzerinde, yan yana uzatılmış olarak kaldılar.

— Dediğim gibi, kimi zaman uyuyamam. Odasına gider, uzun uzun onu seyrederim.

— Şimdi de mi ?

— Şimdi de, vakit yazdır ve caddede gezinen birkaç kişi vardı, Özellikle cumartesi gecele-

ri, çünkü insanlar bu küçük kentte kendilerini neye vereceklerini bilemiyordur herhalde.

— Herhalde, dedi Chauvin. Hele erkekler. O koridordan, ya da bahçenizden, ya da odanızdan, sık sık onları seyrediyorsunuz.

Anne Desbaresdes eğildi ve nihayet ona söyledi.

— Gerçekten de, sık sık seyrettim galiba onları, ister koridordan, ister odamdan, kendimi neye vereceğimi bilemediğim akşamlar.

Chauvin alçak sesle bir şeyler mırıldandı. Anne Desbaresdes'in bakışları saldırganlık karşısında yavaş yavaş eriyip gitti, uyudu.

— Devam edin.

— Bu geçişlerin dışında, günlerin süresi hep aynıdır. Devam edemeyeceğim.

— Pek az vaktimiz var, devam edin.

— Yemekler, hep aynı saatlarda tekrarlanır. Ve akşamlar. Bir gün aklıma bu piano dersleri geldi.

Şaraplarını bitirdiler. Chauvin bir yenisini ısmarladı. Tezgâhtaki adamların sayısı gittikçe azalıyordu. Anne Desbaresdes yine susuz kalmış bir insan gibi içti.

— Saat yedi oldu bile, diye uyardı kahveci kadın.

Onlar bunu duymadılar. Gece oldu. Arka salona dört adam girdi, bunlar vakit öldürmeye kararlı olanlardı. Radyo herkese ertesi günkü havayı bildirdi.

— Aklıma bu piano dersleri geldi, diyordum, kentin öbür ucunda, yavrum için, ve şimdi artık

onlardan geçemem. Ne zor iş. Görüyorsunuz ya, saat yedi olmuş bile.

— O eve her zamankinden geç gideceksiniz, daha geç gideceksiniz oraya, belki çok daha geç, kaçınılmaz bir şey bu. Alıştırın kendinizi bu fikre.

— İnsan belli saatleri değiştiremez, yoksa nasıl olurdu? Eğer geçeceğim bütün o yolu hesaba katarsam, size şunu söyleyebilirim ki, yemek saatini kaçırdım. Ve ayrıca, az kalsın unutuyordum, bu akşam evde hazır bulunmam gereken bir davet var.

— Biliyorsunuz ki, oraya geç gitmekten başka çareniz yok, biliyorsunuz bunu, öyle değil mi?

— Başka türlü davranamam. Biliyorum.

Adam bir an bekledi. Kadın, konuyu başka alana aktaran sakin bir sesle konuştu.

— Size şunu söyleyebilirim ki, çocuğumla, o gürgen ağacının arkasında yaşamış ve şu anda ölmüş bulunan, ölü kadınlardan konuştum, ve o, bir tanem bana, bu kadınları görmek istediğini söyledi. Görüyorsunuz ya, size söyleyebileceğim şeyi söyledim.

— Ona bu kadınlardan söz ettiğinize daha o an pişman oldunuz ve ona, bu yıl, birkaç gün sonra, bu denizden başka bir deniz kıyısında geçireceği tatili anlattınız, öyle değil mi ?

— Deniz kıyısındaki sıcak bir ülkede geçirilecek bir tatil için söz verdim ona. Onbeş gün sonra O kadınların ölümüne üzülüyordu habire.

Anne Desbaresdes yeniden şarap içti, çok sert buldu şarabı. Gülmeye devam ediyordu, ama gözleri buğulandı.

— Vakit geçiyor, dedi Chauvin. Gittikçe daha geç kalıyorsunuz.

— Geç kalış bu denli önem kazandığı zaman, dedi Anne Desbaresdes, şu anda benim geç kalışımın derecesine ulaştığı an, onu uzatmanın ya da uzatmamanın sonuç üzerinde etkili olamayacağına inanıyorum.

Tezgâhta hiç müşteri kalmadı. Salonda, dört adam bir susuyor, bir konuşuyordu. Bir çift geldi. Kahveci kadın onlara istediklerini verdi, kalabalık yüzünden o ana dek bir köşede bekleyen kırmızı örgüsünü eline aldı. Radyoyu kıstı. O akşam bir hayli sert olan denizin rıhtımı dövüşü şarkılar arasında duyuldu.

— Madem ki adam kadının bu işi bu kadar istediğini biliyordu, adamın bu işi neden biraz daha sonra... ya da biraz daha önce yapmadığını söylemenizi isterdim.

— Biliyorsunuz ki, bu konuda pek az şey biliyordum. Ama bana öyle geliyor ki, bir seçme yapamıyordu, işin içinden çıkamıyordu herhalde, onu ölü mü, yoksa diri mi görmek istediğini bilemiyordu. Ancak çok sonra ölü görmeyi yeğleyebildi. Hiç bir şey bilmiyorum.

Anne Desbaresdes büzüldü, yüzü sinsice yere eğik, ama solgundu.

— Kadın onun bu noktaya geleceğinden çok umutluydu.

— Bence, adamın bu noktaya gelme konusundaki umudu da onunkine eşitti. Bir şey bilmiyorum.

— Gerçekten, aynı mı ?

— Aynı. Susun.

Dört adam çıkıp gitti. Çift, hiç konuşmaksızın, orada kaldı. Kadın esnedi. Chauvin yeni bir testi şarap ısmarladı.

— Bu kadar çok içmeseydik, mümkün olmazdı, öyle değil mi ?

— Sanırım mümkün olmazdı, diye mırıldandı Anne Desbaresdes.

Şarabını bir dikişte içti. Adam onun dilediği gibi zehirlenmesine ses çıkarmadı. Gece kenti kesin olarak işgal etmişti. Rıhtımlar yüksek lambalarıyla aydınlanıyordu. Çocuk hâlâ oynuyordu. Gökte artık en ufak bir izi kalmamıştı günbatımının.

— Eve dönmeden önce, diye rica etti Anne Desbaresdes, eğer söylerseniz, birkaç şey daha öğrenmek isterdim. Hattâ çok iyi bildiğinize emin olmasanız bile.

Chauvin, kadının o ana dek tanımadığı, yansız bir sesle, ağır ağır anlattı.

— Kentin dışında, sanırım deniz kıyısındaki bir evde yaşıyorlardı. Hava sıcaktı. Eve gitmezden önce, işlerin hızla bu noktaya geleceğini bilmiyorlardı. Birkaç gün sonra, kadını sık sık evden kovmak zorunda kalacağını bilmiyordu adam. Çok kısa zamanda, onu kovmak zorunda kaldı, kendinden uzağa, hattâ, çoğu kez, evden de uzağa.

— Hiç gereği yoktu.

— İnsanın bu tür düşüncelerden kaçınması çok zor herhalde, tıpkı yaşamaya alıştığımız gibi, bunlara da alışıyoruz galiba. Ama sadece alışkanlık.

— Ya kadın, çıkıp gidiyor muydu ?

— Kalmak istemesine rağmen, adam arzuladığı zaman çıkıp gidiyordu.

Anne Desbaresdes, tıpkı pusuya yatmış gibi, bu yabancı adama baktı, tanıyamadı onu, bir hayvan.

— Rica ederim, diye yalvardı.

— Sonra öyle bir an geldi ki, kadına baktığı zaman, onu o güne dek gördüğü biçimde görmemeye başladı. Güzel, çirkin, genç, yaşlı, herhangi bir kadına benzer, hattâ kendi kendine benzer olmaktan çıkmıştı kadın. Korkuyordu adam. Son tatil sırasındaydı. Kış geldi. Az sonra Deniz bulvarına döneceksiniz. Sekizinci gece olacak bu.

Çocuk içeri girdi, bir an annesinin kucağına sokuldu. Hâlâ, Diabelli'nin küçük sonatını mırıldanıyordu. Kadın, hiç bir şey görmeksizin, yüzünün iyice yakınında duran çocuğun saçlarını okşadı. Adam onlara bakmaktan kaçındı. Sonra çocuk çıkıp gitti.

— Demek bu ev pek ıssız bir yerdeydi, diye ağır ağır söze başladı Anne Desbaresdes. Hava sıcaktı, diyordunuz. Adam kendisine çık git dediği zaman, kadın söz dinliyordu hep. Ağaç diplerinde, tarlalarda uyuyordu, tıpkı...

— Evet, dedi Chauvin.

— Çağırdığı zaman geri geliyordu. Ve tıpkı kovduğu zamanki gibi. Onun sözünü bu denli dinlemek, kadının umut biçimi de buydu. Ve hattâ, kapının eşiğine geldiği zaman bile, adamın içeri gir demesini bekliyordu.

— Evet.

Anne Desbaresdes şaşkın yüzünü Chauvin'e

doğru eğdi, ama erişemedi ona. Chauvin geri çekildi.

— Orada, bu evde öğrendi diyordunuz, belki de bir...

— Evet, bir köpeğe benzediğini, diye sözünü kesti Chauvin, bir kez daha.

Bu sefer kadın geri çekildi. Adam onun bardağını doldurdu, uzattı.

— Yalan söyledim, dedi.

İyice dağılmış olan saçlarını düzeltti kadın, yorgunluk ve acıma duyguları içinde kendine geldi.

— Hayır, dedi.

Salonun neon ışığında, Chauvin'in yüzündeki insanlık dışı gerilmeyi dikkatle süzdü, gözlerinin susuzluğunu gideremedi. Çocuk bir kez daha kaldırımdan çıkıp geldi.

— Artık gece oldu, diye haber verdi.

Kapıya doğru uzun uzun esnedi, sonra annesine döndü, ama orada, kapının içinde, titreyerek durdu kaldı.

— Bakın ne kadar geç oldu. Daha bir şeyler söyleyin bana, çabuk ?

— Sonra öyle bir zaman geldi ki, adam ona şeyden başka bir iş için dokunamayacağına inanmaya başladı...

Anne Desbaresdes ellerini yazlık elbisesinin yakası içinde çırıl çıplak duran boynuna doğru götürdü.

— Ancak buraya, öyle değil mi ?

— Evet, oraya.

Eller, kararlıca, terketmeye razı oldular, boyundan aşağı indiler.

— Artık gitseniz, diye mırıldandı Chauvin.

Anne Desbaresdes ayağa kalktı, salonun ortasında dikildi, kıpırdamadan. Chauvin, bitkin bir halde, oturduğu yerde kaldı. Kahveci kadın, karşı konmaz bir itkiyle, kırmızı örgüsünü bıraktı, onların farketmediği bir saygısızlıkla her ikisine baktı. Kapının yanından gelip annesinin elini tutan çocuk oldu.

— Haydi yürü, gidiyoruz.

Deniz bulvarının ışıkları yanmıştı bile. Her zamankinden çok geçti, en az bir saat geçti. Çocuk son bir kez sonatı mırıldandı, sonra yoruldu. Sokaklar hemen hemen ıssızdı. İnsanlar yemeğe oturmuştu bile. Deniz bulvarının ilk dalgakıranı her zamanki uzunluğuyla belirdiği zaman, Anne Desbaresdes durdu.

— Çok yoruldum, dedi.

— Ama benim karnım acıktı, diye sızlandı çocuk.

Bu kadının, annesinin gözlerinin ışıldadığını gördü. Artık hiç bir şeyden yakınmadı.

— Neden ağlıyorsun ?

— Arasıra olur böyle, hiç yoktan.

— İstemiyorum ağlamanı.

— Tatlım benim, bitti galiba.

Çocuk her şeyi unuttu, ileri doğru koşmaya başladı, geri geldi, alışkın olmadığı geceye bakarak eğlendi.

— Geceleyin, evler uzak, dedi.

VII

Satın alınışına üç kuşağın katıldığı bir gümüş tepsi içinde, doğal biçimiyle som balığı geliyor. Kara elbiseli, beyaz eldivenli bir adam taşıyor onu, tıpkı bir kıral çocuğu gibi, ve yeni başlayan akşam yemeğinin sessizliği içinde herkese sunuyor. Bu konudan söz etmemek törelere uygun düşüyor.

Parkın kuzey ucundaki manolyalar, kumuldan kumula yayılıp sonunda yok olup giden kokularını döküyorlar ortalığa. Rüzgâr, bu akşam, güneyden esiyor. Bir adam dolanıyor, Deniz bulvarında. Bir kadın bunu biliyor.

Som balığı, herkesin bu kadar yetkinliğin bir anda bozulup gitmesinden ya da pek açık bir saçmalıkla lekelenmesinden duyduğu korku dışında, hiç bir şeyin bozmadığı bir törenle elden ele dolaşıyor. Dışarda, parkta, manolyalar, doğmakta olan ilkbaharın karanlık gecesi içinde açılmaya hazırlanıyorlar.

Gidip gelen, kentin çıkıntılarına çarpan, ve sonra yeniden yola koyulan rüzgârlarla koku adama ulaşıyor, sonra uzaklaşıyor.

Kadınlar, mutfakta, bir sonraki yemeği hazırlamakla uğraşıyor, alınlarında ter, yürekleri onur dolu, ölü bir ördeği portakallardan yapılma kefeni içinde yüzüyorlar. Bu sırada, pembe, bal gibi tatlı, ama aradan geçen kısa süre içinde biçimi bozulmuş olan açık denizlerin som balığı tüm yok oluşa doğru karşı konmaz bir biçimde ilerlemeye devam ediyor ve buna eşlik eden törelere aykırı davranmak korkusu yavaş yavaş dağılıyor.

Bir kadının karşısında oturan bir adam, bu yabancı kadına bakıyor. Göğüsleri yine yarı çıplak. Alelacele elbisesini düzeltti kadın. Göğüslerin arasında bir çiçek solmakta. Ölçüsüzce, ardına kadar açık gözlerinde, hâlâ, başka insanların som balığından tabağına bir parça alabilmeye yetecek kadar açıkgörüşlülük var.

Mutfakta, nihayet bunu söylemeye cesaret ediyorlar, ördek hazırlanmış, ve ısıtılmıştır, bir soluk alırken, onun işi ileri götürdüğünü söylüyorlar. Bu akşam dünkünden de geç geldi, konuklardan çok sonra.

Az önce, alt kattaki salonda kendisini bekleyenler on beş kişi. O, bu parlak evrene daldı, büyük pianoya doğru yürüdü, dirseklerini dayadı, hiç özür dilemedi. Onun yerine başkası yaptı bu işi.

— Anne geç kaldı, Anne'ı bağışlayın.

On yıldır, kendinden söz ettirmedi. Törelere

aykırı davranmasını onu yiyip bitirebileceğini aklına bile getiremiyor. Yüzüne yapışmış olan bir gülümseme onu insan içine çıkabilir kılıyor.

— Anne işitmedi.

Tekrarlıyorlar. O, tıpkı az önce, başka bir yerde yaptığı gibi, elini saçlarının dağınıklığında dolaştırıyor. Dudakları soluk. Bu akşam onları boyamayı unuttu.

— Özür dilerim, diyor, şimdilik, Diabelli'nin küçük bir sonatı.

— Küçük bir sonat mı? Şimdiden ha?

— Şimdiden.

Ortaya atılan sorunun çevresinde bir suskunluk doğuyor. O, gülümsemesinin durukluğuna dönüyor yeniden, ormanlarda yaşayan bir hayvan.

— Moderato Cantabile'yi bilmiyor muydu ?

— Bilmiyordu.

Bu akşam manolyalar bütünüyle açacak. Bir tek, rıhtımdan dönerken kopardığı şu çiçek açmayacak. Zaman, kendi kendine eşit olan zaman, bu unutulmuş açılışın üzerinden akıp gidiyor.

— Yavrucak, nerden bilsin ?

— Bilemezdi.

— Belki de uyuyordur şimdi ?

— Evet, uyuyor.

Bir zamanlar som balığı adını taşıyan şeyin sindirimi başlıyor yavaş yavaş. Balığın, kendisini yemiş bulunan şu yaratığın kanına geçişi tam törelere göre oldu. Hiç bir şey bozmadı bu geçişin ciddiliğini. Öteki, portakallardan yapılma bir kefen üzerinde, insanı bir sıcaklık içinde bekliyor

İşte ay denizin ve yere uzanmış olan adamın üzerinde yükseliyor. İnsan kendini zorlarsa, şimdi, ak perdeler arasından gecenin yığınlarını ve biçimlerini farkedebilir. Madam Desbaresdes konuşmuyor.

— Madmazel Giraud, bildiğiniz gibi, benim oğlana da ders veriyor, dün anlattı bana bu olayı.

— Ha evet.

Gülüşmeler. Masanın çevresinde, bir yerlerde, bir kadın. Konuşma korosunun sesi yavaş yavaş yükseliyor ve, bir çaba ve sürekli bir yenilik yaratma açık arttırması içinde, gelişigüzel bir topluluk ortaya çıkıyor. Tutamak noktaları bulunmuştur, içlidışlılıkların yerleşmeye çalıştığı çatlaklar meydana geliyor. Ve yavaş yavaş, genellikle yan tutan, özellikle ise yansız bir konuşma başlıyor. Gece başarılı olacak. Kadınlar en emin parıltıları içindeler. Erkekler onları güçleri oranında incik boncukla örtmüş. İçlerinden biri, bu akşam, hata edip etmediğinden kuşkulanıyor.

Gayet düzenli bir duvarla çevrili olan parkta, kuşlar dingin ve cana can katıcı bir uykuya varmış, çünkü hava son derece güzel. Bir çocuk da, aynı diziye dahil. Som balığı daha da azalmış olarak dolaşıyor. Kadınlar onu son damlasına dek yiyip bitiriyorlar. Çıplak omuzlarında temelli sağlam, rahat, haklarından emin bir toplumun parlaklığı ve sağlamlığı var, zaten bu topluma uygun olarak seçilmişler. Yetiştirilişlerindeki sıkılık onlardaki aşırılıkların iyi bir bakımla giderilmesini gerektiriyor. Dudaklarına bulaşmış olan, tam gerektiği gibi, yeşil renkteki bir mayonezi yalıyor-

lar, bu mayonezde kendilerini, kaça mal olduklarını buluyorlar. Erkekler onlara bakıyor ve bu kadınların kendileri için birer mutluluk olduğunu hatırlıyorlar.

Kadınlardan biri, bu akşam genel iştahı bozuyor. O, kentin öbür ucundan, dalgakıranların ve yağ depolarının ardından, şu Deniz bulvarının, on yıl önce girdiği çevrenin tam karşıtı olan, bir adamın kendisine sarhoş edene dek şarap içirdiği yerden geliyor. Bu şarabı içmiş, kuralların dışına taşmış olan bu kadın yemek yese, bitkin düşüverecek. Beyaz perdelerin ardında gece ve, gecenin içinde, hâlâ, çünkü daha vakti var, bir adam bir denize, bir parka bakıyor. Sonra denize, parka, ellerine. Adam yemek yemiyor. O da, başka bir açlıkla kıvranan vücudunu yemekle besleyemez. Manolyaların kokusu, rüzgârın keyfine bağlı olarak, hâlâ ona kadar ulaşıyor, ve onu apansız yakalıyor ve onu en az tek bir çiçeğin kokusu kadar sarsıyor. Birinci katta, az önce bir ışık ansızın söndü ve bir daha yanmadı. Geceleyin, aşırı bir hal alan çiçeklerin kokusundan çekinerek, bu yakadaki camları örttüler herhalde.

Anne Desbaresdes içiyor, ve bu şey durmuyor, Burgonya şarabı bu akşam sokaktaki bir adamın bilinmeyen dudaklarının insanı tüketen tadında olmaya devam ediyor.

Bu adam Deniz bulvarını terketti, bahçeyi dolandı, kuzeyde, onu çevreleyen kumullardan bahçeye baktı, sonra geri geldi, şev boyunca yürüdü, ta kumsala dek indi. Ve tekrar oraya, eski yerine uzandı. Geriniyor, denizin karşısında bir

an kıpırdamadan duruyor, geriye dönüyor, ve ışıklı açmaların önündeki beyaz perdelere bakıyor. Sonra ayağa kalkıyor, yerden bir çakıltaşı alıyor, açmalardan birini nişanlıyor, tekrar geriye dönüyor, çakılı denize fırlatıyor, yere uzanıyor, bir daha geriniyor ve yüksek sesle, bir ad söylüyor.

İki kadın, birbiri ardından gelen ve birbirini tamamlayan hareketlerle, ikinci servisi hazırlıyor. Öteki kurban bekliyor.

— Anne, bildiğiniz gibi, çocuğuna karşı son derece zayıftır.

Daha bir gülümsüyor. Tekrarlıyorlar. Elini yine saçlarının sarı dağınıklığına götürüyor. Gözlerinin çevresindeki morluk daha bir büyümüş. Bu akşam, ağlamış. Ayın, kentin ve deniz kıyısına uzanmış bir adamın vücudu üzerinde iyice yükseldiği bir an geldi.

— Doğru, dedi kadın.

Eli saçlarından aşağı iniyor ve göğüslerinin arasında solmakta olan manolyada duraklıyor.

— Haydi canım, hepimiz aynıyız.

— Evet, diyor Anne Desbaresdes

Manolyanın yaprakçıkları parlak, pürüzsüz. Parmaklar onları delene dek buruşturuyor, sonra, kısıtlanmış bir halde, duruyor, masanın üstüne iniyor, bekliyorlar, yalancı bir sakinlik takınıyorlar. Çünkü herkes farkına vardı. Anne Desbaresdes başka türlü davranamadığı için özür dilemek üzere gülümsemek istiyor, ama sarhoştur ve yüzü itiraf edişin yırtık rengini alıyor. Bakışlar, acıya aldırmayan, ama her türlü şaşkınlığı acı çekerek

bir yana bırakmış olan bakışlar ağırlaşıyor. Uzun zamandır bekliyorlardı bunu.

Anne Desbaresdes, gözleri yarı kapalı, bir bardak şarabı daha sonuna dek içiyor. Çoktan başka türlü davranamayacak duruma gelmiş bulunuyor. İçerken, o ana dek karanlık bir istek halinde duyduğu şeyin doğrulandığını keşfediyor ve bu keşiften dolayı yakışık almayan bir gönül rahatlığı hissediyor.

Öteki kadınlar da içiyorlar, onlar da çıplak, tadına doyulmaz, kusursuz, ama birer evli kadın kolu olan kollarını havaya kaldırıyorlar. Şevin üstünde, bir adam öğleden sonra bir rıhtım kahvesinde işitilmiş bir ezgiyi çalıyor ıslıkla.

Ay yükselmiştir ve onunla birlikte gecenin geç ve soğuk saatleri başlamaktadır. Bu adamın üşümesi imkânsız değidir.

Portakallı ördek dağıtılmaya başlıyor. Kadınlar tabakalarına ondan alıyorlar. Kadınların güzel ve güçlü olanları seçilir, onlar bunca yemek yeme zahmetine başarıyla katlanacaklardır. Nar gibi kızarmış ördeğin ortaya getirilmesiyle tatlı mırıltılar yükseliyor gırtlaklarından. İçlerinden biri ördeği görünce elden ayaktan kesiliyor. Bu kadının ağzı, artık, o da pek az olmak üzere, şaraptan başka hiç bir şeyin dindiremediği bir açlıkla kurumuş. Öğleden sonra bir rıhtım kahvesinde duyduğu, şu anda söyleyemediği bir ezgi geliyor dilinin ucuna. Plajdaki adamın vücudu yine yalnızdır. Ağzı, söylediği isimden sonra açık kalmıştır.

— Hayır, teşekkür ederim.

Adamın yumuk gözkapakları üstüne rüzgârdan ve, bu rüzgârın çalkantılarına uyarak, elle tutulmaz ve güçlü dalgalar halinde gelen manolya kokusundan başka bir şey konmuyor.

Anne Desbaresdes az önce tabağına yemek almayı reddetti. Bununla birlikte yemek tepsisi, kısa bir süre için, skandal yaratacak kadar bir süre için, hâlâ önünde duruyor. O, kendisine öğretildiği üzere, reddedişini pekiştirmek için elini kaldırıyor. Artık ısrar etmiyorlar. Masada, çevresinde, bir sessizlik meydana gelmiştir.

— Anlıyorsunuz ya, yiyemezdim, özür dilerim.

Elini yeniden göğüsleri arasında solmakta olan ve kokusu bahçeyi aşıp denize kadar uzanan çiçeğe götürüyor.

— Belki de, demek cesaretini gösteriyorlar, kokusu pek sert olan bu çiçektendir ?

— Bu çiçeklere alışkınım, hayır, bir şey değil.

Ördek masayı dolaşmaya devam ediyor. Kadının karşısında oturan biri hâlâ kayıtsızca ona bakıyor. Ve kadın bir kez daha gülümsemeye çalışıyor, ama yine itiraf edişin umutsuz ve edep dışı sırıtışını elde edebiliyor ancak. Anne Desbaresdes sarhoştur.

Hasta olup olmadığını soruyorlar yeniden. Hasta değildir.

— Belki de, diye ısrar ediyorlar, sinsice insanın yüreğini bulandıran şu çiçektendir ?

— Hayır. Alışkınım bu çiçeklere. Arasıra karnım açıkmaz, ondandır.

Onu rahat bırakıyorlar. Ördeğin yenilip yu-

tulması başlıyor. Ördeğin yağı başka vücutlarda eriyecek. Sokaktaki bir adamın gözkapakları katlanılan bunca sabır karşısında titriyor. Hiç bir şeyin ısıtmadığı vücudu soğuktan diken diken olmuş. Ağzı yine bir ad mırıldandı.

Mutfakta, onun portakallı ördeği reddettiğini, hasta olduğunu, bunun başka türlü açıklanamayacağını bildiriyorlar. Burada, başka bir şeyden söz ediliyor. Manolyaların boş biçimleri yapayalnız adamın gözlerini okşuyor. Anne Desbaresdes doldurulmuş bulunan bardağını bir kez daha yakalayıp içiyor. Öteki kadınların tersine ateşler içinde yanıyor büyücü karnı. Şu pek ağır çiçeğin iki yanındaki son derece ağır göğüsleri yeni zayıflığını hissediyor ve acı veriyorlar ona. Şarap, dile getirmediği bir adla dolu olan ağzından akıp gidiyor. Bu sessiz olay kasıklarına sancı veriyor.

Adam şevin üstünden kalktı, bahçe parmaklığına yaklaştı, camlı çıkmalar hep aydınlık, adam parmaklıkları kavrıyor, ve sıkıyor. Nasıl, hâlâ gelmedi mi ?

Portakallı ördek, yeniden, bütün masayı dolaşacak. Az öncekine benzer bir el hareketiyle, Anne Desbaresdes kendisini unutmalarını dileyecek. Unutacaklar onu. Şimdi göğüslerinin sessizce birbirinden ayrılışına, onların yangınlı acısına, kendi inine dönüyor.

Adam bahçe parmaklıklarını bıraktı. Harcadığı çaba ile ezilmiş, boş ellerine bakıyor. Kollarının ucunda, bir alınyazısı bitmiş.

Denizden esen yel kenti dolaşmaya devam ediyor, daha serin olarak. Bir sürü insan nicedir

uykuya varmış. Birinci katın pencereleri hâlâ karanlık ve çocuğun uykusu üzerinden manolyaların kokusuna kapalı. Kırmızı, motorlu gemiler onun çocuksu gecesinde yüzüp durmakta.

Bazıları portakallı ördekten tekrar aldı. Gittikçe rahatlayan konuşma, gecenin ilerleyişini her an biraz daha arttırıyor.

Tavandan sarkan avizelerin göz kamaştıran ışığında, Anne Desbaresdes hep susuyor ve gülümsüyor.

Adam, bu parktan uzağa, kentin ta öbür ucuna gitmeye karar verdi. Uzaklaştıkça, manolyaların kokusu azalıyor, yerini denizin kokusuna bırakıyor.

Anne Desbaresdes, kendisini rahat bıraksınlar diye, bir parça kahveli dondurma alacak.

Adam, istemediği halde, geri gelecek. Manolyaları, parmaklıkları, ve uzaktaki camlı çıkmaları, hâlâ ve hâlâ aydınlık duran çıkmaları olduğu yerde buluyor. Dudaklarda, öğleden sonra işitilmiş şu ezgi, ve daha yüksek bir sesle söyleyeceği şu ad var yine. Geçip gidecek.

Kadın, o da bunu biliyor. Göğüslerinin arasındaki manolya iyice soldu. Bir saat içinde bir yaz mevsimini bitirdi. Adam, önünde sonunda parktan uzaklaşacak. Uzaklaştı. Anne Desbaresdes, sürekli bir el hareketiyle çiçeğe yalvarmaya devam ediyor.

— Anne işitmedi.

Daha fazla gülümsemeye çalışıyor, yine başaramıyor. Tekrarlıyorlar. Son bir kez elini saçla-

rının sarı dağınıklığına götürüyor. Gözlerinin çevresindeki morluk iyice büyümüş. Bu akşam, ağladı. Yalnız onun için tekrarlıyorlar ve bekliyorlar.

— Doğru, diyor, deniz kıyısındaki bir eve gideceğiz. Hava sıcak olacak. Deniz kıyısındaki ıssız bir eve.

— Bir tanecik, diyorlar.

— Evet.

Konuklar yemek salonunun yanındaki salona düzensizce dağıldıklarında, Anne Desbaresdes sıvışacak, birinci kata çıkacak. Ömrünün geçtiği büyük koridorun ucundaki camlı çıkmadan caddeye bakacak. Adam çoktan uzaklaşıp gitmiş olacak. O, çocuğunun odasına gidecek, yatağının ayakucunda, göğüsleri arasında ezeceği şu manolyaya hiç aldırmaksızın, yere uzanacak, manolya ufalanıp gidecek. Ve yavrusunun soluk alıp verişleri arasında kalan kutsal anlarda, bu akşam yemek zorunda kaldığı yabancı şeyleri oraya kusacak, uzun uzun.

Koridora açık kalmış olan kapıda bir gölge belirecek, odanın karanlıklığını daha da arttıracak, Anne Desbaresdes elini saçlarının gerçek ve sarı dağınıklığında gezdirecek. Bu sefer, bir özür mırıldanacak.

Ona karşılık verilmeyecek.

VIII

Güzel hava devam ediyordu. Süresi bütün umutları aşmıştı. Şimdi ondan, tıpkı sürekliliği altında az sonra ortaya çıkacak ve mevsimlerin alışılmış akışının yerli yerine geldiği konusunda insana güven verecek olan bir düzensizlik saklayan yalancı bir havadan söz edermişcesine, gülerek konuşuluyordu.

O gün, geçmiş günlere oranlandığı zaman bile, hava öylesine iyi oldu ki, bu iyilik mevsime göreydi tabiî, evet öylesine iyi oldu ki, gök fazla bulutlanmadığı, açıklık biraz sürdüğü anlarda, insan onu daha iyi, daha ilerlemiş, yaza daha yaklaşmış sanabilirdi. Bulutlar göğü öylesine yavaş kaplıyordu, öylesine yavaş kaplıyordu ki, gerçekten de, o gün bir öncekinden güzeldi. Üstelik bu güzel havaya eşlik eden meltem de denizden esiyordu, yumuşacaktı, gelecek, ay, bazı günler esecek olan meltem gibiydi.

Bazıları bu günün çok sıcak olduğunu ileri

sürdü. Birçokları — güzelliğini değil — bu günün sıcak olduğu kadar sıcak olduğunu yadsıdılar. Bir kısmı ise hiç bir görüş ileri sürmedi.

Anne Desbaresdes rıhtımda yaptığı gezinin ertesi günü gelebildi ancak. Her zamankinden biraz daha geç geldi. Chauvin, uzaktan, dalgakıranın ardından onu görür görmez, beklemek üzere kahveye girdi. Çocuğu yanında değildi.

Anne Desbaresdes göğün uzun süre açık kaldığı bir anda kahveye girdi. Kahveci kadın gözlerini ona çevirmedi, tezgâhın loşluğunda kırmızı yün örgüsüne devam etti. Örgüsü, daha şimdiden, epey uzamıştı. Anne Desbaresdes, daha önceki günler oturdukları, salonun dibindeki masada Chauvin'in yanına gitti. Chauvin bu sabah değil, bir önceki gün traş olmuştu. Anne Desbaresdes'in yüzünde, ona gözükmezden önce verdiği çekidüzen yoktu. Hiç kuşkusuz, ne biri, ne de öteki bunun farkına vardı.

— Yalnızsınız, dedi Chauvin.

O, adam bu apaçık gerçeği söyledikten bir hayli sonra doğruladı ancak, bu gerçeği geçiştirmeye çalıştı, başaramadığını görüp daha bir şaştı.

— Evet.

Bu itirafın soluk kesen yalınlığından kurtulmak için, yüzünü kahvenin kapısına, denize doğru döndü. Kıyı Dökümevi kentin güneyinde uğuldayıp duruyordu. Ötede, rıhtımda, kum ve kömür her zamanki gibi boşalıyordu.

— Hava güzel, dedi kadın.

Onunkine eş bir hareketle, Chauvin dışarı baktı, kör gibi havayı, o günkü havayı inceledi.

— Bu kadar çabuk geleceğini sanmıyordum.

Suskunlukları o kadar sürüyordu ki, kahveci kadın geriye döndü, radyoyu açtı, hiç acele etmeksizin, hattâ tatlılıkla. Bir kadın uzaklarda, yabancı bir kentte şarkı söyledi. İlk Anne Desbaresdes yaklaştı Chauvin'e.

— Bu haftadan sonra, çocuğumu piano dersine, Madmazel Giraud'nun evine başkaları götürecek. Bunun benim yerime yapılmasını kabul ettim.

Küçük yudumlarla, şarabının geri kalan kısmını içti. Bardağı boş kaldı. Chauvin yeni şarap ısmarlamayı unuttu.

— Hiç kuşkusuz böylesi daha iyi, dedi.

İşsiz güçsüz, yalnız, yalnız bir müşteri içeri girdi, ve o da şarap istedi. Kahveci kadın ona şarap verdi, sonra, onlar istemeden, salonda oturan öbür iki müşteriye de götürdü. Onlar, kahveci kadına tek bir söz etmeksizin, daha gelir gelmez şarabı birlikte içtiler. Anne Desbaresdes hızlı hızlı konuştu.

— Geçen sefer, dedi, kustum bu şarabı. İçmeye başlayalı birkaç gün oldu...

— Bundan sonra önemi yok.

— Rica ederim... diye yalvardı.

— Aslında, ya konuşmayı, ya da hiç bir şey söylememeyi seçelim, nasıl isterseniz öyle.

Kadın kahveyi gözden geçirdi, sonra adamı, bütün çevresini ve adamı, gelmeyen bir yardımı bekleyerek.

— Pek çok kez kustum, bundan ayrı nedenlerle. Hep bambaşka nedenlerle, anlıyorsunuz ya.

Bir kerede, bir anda, bu kadar kısa bir zamanda, bunca şarap içmeye alışık değildim. Ne çok kustum. Kendimi tutamıyordum artık, artık hiç boştu. İsteğim yetişmez oldu.

Chauvin, başı elleri arasında, dirseklerini masaya dayadı.

— Yorgunum.

Anne Desbaresdes bardağını doldurdu, ona uzattı. Chauvin karşı koyamadı.

— Susabilirim, diye özür diledi.

— Hayır.

Adam, vücudunun meydana getirdiği gölge içinde, elini masaya, kadının elinin yanına koydu.

— Asma kilitler, her zamanki gibi, bahçe kapısının üzerindeydi. Hava güzeldi, pek az bir esinti vardı. Zemin katta, camlı çıkmalar aydınlıktı.

Kahveci kadın kırmızı örgüsünü bir yana bıraktı, bardakları sudan geçirdi ve, ilk kez, onların daha uzun zaman kalıp kalmayacaklarını düşünüp kaygılanmadı. Vakit paydosa yaklaşıyordu.

— Pek çok vaktimiz var, dedi Chauvin.

Güneş alçalmaya başladı. Adam, salonun dibindeki duvarda güneşin kızıl ve ağır ilerleyişini izledi gözleriyle.

— Bu çocuk, dedi Anne Desbaresdes, daha size söyleyecek vaktim olmadı...

— Biliyorum, dedi Chauvin.

Elini masanın üzerinden çekti, Chauvin'in hâlâ orada duran, titreyen eline uzun uzun baktı. Sonra yavaşça, sabırsızlık gösteren bir inilti çıkar-

dı — radyo bunu bastırdı — ve yalnız adam farkedebildi bu iniltiyi.

— Kimi zaman, dedi kadın, onu kafamda yarattığımı sanıyorum...

— Biliyorum bu çocuğun durumunu, dedi Chauvin, kabaca.

Anne Desbaresdes yeniden, daha güçlü olarak inlemeye başladı. Elini tekrar masaya koydu. Adam gözleriyle onun bu hareketini izledi ve güçlükle anladı, kurşun gibi ağırlaşmış olan kendi elini kaldırdı ve kadının elinin üzerine bıraktı. Elleri o kadar soğuktu ki ancak dokunma niyetiyle, bu iş olsun diye, yalnızca bu niyet yüzünden birbirlerine dokundular, yoksa, başka türlü mümkün değildi. Elleri, ölü elleri gibi üstü üste, öylece kaldı. Bununla birlikte Anne Desbaresdes'in inlemesi kesildi.

— Son bir kez, diye yalvardı, söyleyin bana.

Chauvin duraksadı, gözleri başka yerde, dipteki duvarda, sonra sanki bir anıdan söz eder gibi konuşmaya karar verdi.

— Daha önce, ona rastlamadan önce, hiç bir zaman, günün birinde bir arzu duyabileceğini aklına getirmemişti.

— Kadının rızası tam mıydı ?

— Bayılmıştı bu fikre.

Anne Desbaresdes boş bakışlarını Chauvin'e çevirdi. Sesi inceledi, hemen hemen çocuksu bir ses oldu.

— Kadının, adamın günün birinde bu nokta-

ya varmasını isteyişinin neden bu kadar harika bir şey olduğunu anlamak isterdim biraz.

Chauvin yine ona bakmadı. Sesi kararlı, özelliksizdi, bir sağır sesine benziyordu.

— Anlamaya çalışmak gereksiz. İnsan bu noktaya dek anlayamaz.

— Bunun gibi, bir yana bırakılması gereken şeyler var demek ?

— Sanırım.

Anne Desbaresdes'in yüzü soluk, hemen hemen ahmakça bir havaya büründü. Dudakları solgunluktan grileşmişti ve ağlamazdan önceki zamanlardaki gibi titriyorlardı.

— Ona engel olmak için hiç bir şey yapmıyor, dedi çok alçak bir sesle.

— Hayır. Biraz daha şarap içelim.

Kadın, yine küçük yudumlarla içti, adam da içti. Erkeğin bardağa dokunan dudakları da titriyordu.

— Zaman, dedi.

— Çok, pek çok zaman mı gerekli ?

— Sanırım, pek çok. Ama bir şey bilmiyorum. Şunları ekledi alçak sesle : «Sizin gibi, ben de hiç bir şey bilmiyorum. Hiç bir şey.»

Anne Desbaredes işi ağlamaya dek vardırmadı. Bir an kendine gelip akıllı uslu bir sesle konuştu.

— Artık hiç konuşmayacak, dedi.

— Yo, konuşacak. Bir gün, bir sabah vaktinde, ansızın, tanıdığı birine rastlayacak, günaydın demeden edemeyecek. Ya da bir çocuğun şarkı

söylediğini duyacak, hava güzel olacak, o, hava güzel, diyecek. Bu iş yeniden başlayacak.

— Hayır.

— Nasıl inanmak isterseniz, öyle, pek önemi yok

Fabrikanın düdüğü, koskocaman, ortalığı inletti, kentin her köşesinden, hattâ en uzak köşelerinden, dış mahallelerden, çevredeki bazı bucaklardan işitildi, denizden esen yel taşımıştı onu buralara. Duvarlardan daha kızıl gözüken batan güneş yerlerde yuvarlandı. Alacakaranlık basarken sık sık görüldüğü üzere, gök, bir bulut şişkinliği içinde, görece hareketsizleşti, güneş artık örtülmedi ve son alevleriyle rahatça parladı. Fabrikanın düdüğü, o akşam, tükenmek bilmedi. Ama, tıpkı başka akşamlardaki gibi, yine de tükendi

— Korkuyorum diye mırıldandı Anne Desbaresdes.

Chauvin masaya yaklaştı, onu aradı, aradığı oydu, sonra caydı.

— Yapamıyorum.

O zaman kadın onun yapamadığını yaptı. Dudakları birbirine değesiye kadar yaklaştı ona. Dudakları üst üste kaldı, birbirine yapışmış olarak, bu iş olsun diye ve tıpkı az önce, ölü elleri gibi, soğuk ve titrek, birbirinin üzerine konuşu gibi. Bu iş oldu.

Yakındaki sokaklardan, sakin ve neşeli seslenişlere kesilen, boğuk bir uğultu gelmeye başlamıştı bile. Silah fabrikası sekiz yüz adamına açmıştı kapılarını. Pek uzakta değildi. Batan güneş

pırıl pırıl olmasına rağmen kahveci kadın tezgâhın üstündeki ışıkları yaktı. Bir an duraksadıktan sonra, artık konuşmayan kadınla erkeğe doğru geldi ve onlara istemediği halde, son bir şefkat gösterisiyle, yeni bir sürahi şarap getirdi. Sonra, işi bitmesine rağmen orada, hâlâ burun buruna duran kadınla erkeğin yanında, söyleyecek bir şeyler arayarak dikildi kaldı, hiç bir lâf bulamadı, uzaklaştı.

— Korkuyorum, diye tekrarladı Anne Desbaresdes.

Chauvin karşılık vermedi.

— Korkuyorum, diye âdeta bağırdı Anne Desbaresdes.

Chauvin yine karşılık vermedi. Anne Desbaresdes alnı masaya değecek kadar büzüldü ve korkuyu kabullendi.

— Demek ki olduğumuz yerde kalacağız, dedi Chauvin. Sonra şunları ekledi: «Arasıra böyle şeyler oluyor herhalde.»

Onları daha önce görmüş olan bir grup işçi içeri girdi. Kahveci kadın gibi, bütün kent gibi, onlar da bildikleri için, ikisine bakmaktan kaçındılar. Utancından boğuklaştırdığı, çeşitli konuları kapsayan bir konuşma kahveyi doldurdu.

Anne Desbaresdes ayağa kalktı ve masanın üzerinden, tekrar, Chauvin'e erişmeye çalıştı.

— Belki de ben bu noktaya varamayacağım, diye mırıldandı.

Adam belki de işitmedi. Kadın ceketini sırtına geçirdi, kapattı, iyice sarındı, aynı vahşi inlemeyi çıkardı.

— Olanaksız, dedi.

Chauvin işitti

— Bir dakika, dedi, bu noktaya varacağız.

Anne Desbaresdes bu dakika süresince bekledi, sonra yeniden doğrulmaya çalıştı. Başardı bunu, ayağa kalktı. Chauvin başka yana bakıyordu. Kahvedeki adamlar yine gözlerini kocasını aldatan bu kadından kaçırdılar. Kadın ayağa kalkma işini bitirdi.

— Ölü olmanızı isterdim, dedi Chauvin.

— Bu iş oldu, dedi Anne Desbaresdes.

Anne Desbaresdes bir daha oturmasın diye sandalyasının ardına dolaştı. Sonra bir adım geri gitti ve olduğu yerde döndü. Chauvin'in eli havayı harmanladı ve masanın üstüne düştü. Ama kadın bunu görmedi, çünkü adamın bulunduğu alandan ayırmıştı gözlerini.

Kendini, tezgâhta oturan adamların arasından geçmiş, o günün sona erdiğini gösteren kırmızı ışık içinde, batan güneşin karşısına dikilmiş buldu.

O gittikten sonra, kahveci kadın radyonun sesini yükseltti. Birkaç adam bunu kendilerine göre fazla yüksek buldu.

BİLGİ YAYINLARI

1. Ingmar Bergman YABAN ÇİLEKLERİ
   Türkçesi Tezer Sümer
   Jean Tardieu SEKİZ OYUN
   Türkçesi Yıldırım Keskin
3. Cahit Atay KARALARIN MEMETLERİ
4. Cahit Atay SULTAN GELİN
5. Albert Camus SANATÇI VE ÇAĞI
   Türkçesi Yıldırım Keskin
6. Oppenheimer BİLİM VE SAĞDUYU
   Türkçesi Onur Öymen
7. Turgut Özakman DUVARLARIN ÖTESİ
8. A. de Saint Exupery KÜÇÜK PRENS
   Türkçesi Cemal Süreyya - R. Tomris
9. Güner Sümer BOZUK DÜZEN
10. Orson Welles YURTTAŞ KANE
    Türkçesi Nijat Özön
11. Giovanni Guareschi DON CAMİLLO VE ŞEYTAN
    Türkçesi Yurdakul Fincancı
12. Güngör Dilmen MİDASIN KULAKLARI
13. Friedrich Dürrenmatt DURUŞMA GECESİ
    Türkçesi Cenap Yılmaz
14. Anton Çehov TÜTÜNÜN ZARARLARI
    BİR EVLENME TEKLİFİ
    SAYFİYEDE YAZ
    AYI
    Türkçesi Yılmaz Gruda
15. Yakup Kadri Karaosmanoğlu SODOM VE GOMORE

16. Albert Camus **BİR ALMAN DOSTA MEKTUPLAR**
Türkçesi Suat Tuygan
17. Cahit Atay **PUSUDA**
18. Aisopos **EZOP MASALLARI**
Türkçesi Tarık Dursun K.
Desenler Aslı - Turan Selçuk
19. Gustave Janouch **KAFKA İLE KONUŞMALAR**
Türkçesi A. Turan Oflazoğlu
20. Akutagava **RAŞOMON**
Türkçesi Tarık Dursun K.
21. Pudovkin **SİNEMANIN TEMEL İLKELERİ**
Türkçesi Nijat Özön
22. Yakup Kadri Karaosmanoğlu **HÜKÜM GECESİ**
23. Ingmar Bergman **YEDİNCİ MÜHÜR**
Türkçesi A. Turan Ooflazoğlu
24. Marguerite Duras **MODERATO CANTABİLE**
Türkçesi Bertan Onaran

Yeni roman akımının en ünlü yazarı Marguerita Duras ve onun en seçkin eseri Moderato Cantabile'dir. Romanlarında devamlı olarak olumsuz bir aşkı ele alan yazar «Hiroshima mon amour» adlı senaryosu ile bütün dünyada yaygın bir üne erişmiştir. Romanın kahramanı kadın, erkek tarafından öldürülen bir başka kadının devamıdır. Cinayet neyi değiştirmiştir? Claude Roy'a göre roman, Bela Bartok tarafından ikinci kez kaleme alınmış bir Madam Bovary'dir. Gaetan Picon ise Moderato Cantabile'de ölüm ile aşkın açıkça birbirine bağlanmasına dikkatimizi çekmektedir.

Çağımızın övüneceği bir romanıdır Moderato Cantabile.